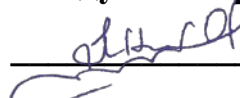

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

 Максим БУЛИК
«11» травня 2026 р.

ЕВОЛЮЦІЯ ПРИНЦИПІВ ДОКТРИНИ МОНРО У
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДОНАЛЬДА ТРАМПА (2025–2026 РР.)

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» Чернової Марії Дмитрівни

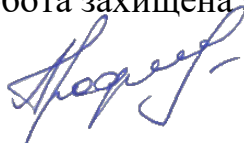
Керівник:

Грідіна Ірина Миколаївна, д.і.н., професор, професор кафедри політології та міжнародних відносин

Рецензент: Фесенко Микола Васильович, д.політ.н., провідний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень, ДУ “Інститут всесвітньої історії НАН України”

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою 93 / А / відмінно

Секретар ЕК

Анастасія ТРОФИМЕНКО

«11» червня 2026 р.

Київ – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	10
1.1. Категоріально-понятійний апарат дослідження: зміст та сутність принципів Доктрини Монро	10
1.2. Доктрина Монро у сучасному політичному дискурсі	18
РОЗДІЛ 2. ГЕНЕЗА ДОКТРИНИ МОНРО У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США.....	26
2.1. Розвиток та генеза Доктрини Монро у системі зовнішньополітичних стратегій США.....	26
2.2. Основні етапи втілення Доктрини Монро в американській зовнішній політиці	34
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ДОКТРИНИ МОНРО В ПОЛІТИЦІ АДМІНІСТРАЦІЇ ДОНАЛЬДА ТРАМПА (2025–2026 рр.)	43
3.1. Основні зовнішньополітичні кроки адміністрації Дональда Трампа в регіоні.....	43
3.2. Аналіз офіційної риторики адміністрації Дональда Трампа щодо Західної півкулі.....	51
3.3. Практичне втілення принципів Доктрини Монро в зовнішньополітичній традиції США.....	57
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена тим, що Доктрина Монро є однією із ключових та базових декларацій зовнішньополітичного курсу США з XIX століття по сучасну епоху. Проголошена як вектор заборони втручання європейських монархій у внутрішні справи Західної півкулі, вона еволюціонувала і мала власне вираження та акценти відповідно до різної адміністрації президентів США. Доктрина Монро згодом перетворилась на ідеологічний та ціннісний орієнтир, який пояснює цілі Сполучених Штатів у політичній, безпековій, економічній та дипломатичній сферах; а також модифікує їх залежно від геополітичної обстановки.

У сучасних процесах трансформації зовнішньої політики США Доктрина Монро відіграє особливу роль, оскільки вона представлена чинним лідером США, Д. Трампом, у форматі «Доктрини Донро» і фіксує його бачення урядування: посилення конкуренції між великими державами, зростання ролі Китаю, Росії та інших «непівкульних» акторів. Нове трактування Доктрини Монро чітко прослідковується у риториці Д. Трампа 2025-2026 рр., за його другого президентського терміну, де політика президента демонструє більш агресивний вектор. У цьому контексті дослідження еволюції принципів Доктрини Монро є важливим для розуміння сучасної зовнішньої політики США, особливостей американського бачення міжнародного порядку, а також механізмів легітимації політичного, економічного і військового впливу в Західній півкулі та поза її межами.

Об'єктом дослідження виступає Доктрина Монро як концептуальна основа зовнішньополітичної стратегії США.

Предметом дослідження є еволюція принципів Доктрини Монро у зовнішньополітичній стратегії адміністрації Д. Трампа у 2025–2026 рр., а

також особливості її сучасного політичного переосмислення у форматі так званої «Доктрини Монро».

Ступінь вивченості теми у науковій літературі. Проблематика Доктрини Монро посідає важливе місце в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних спеціалістів. У процесі дослідження було розглянуто чималий масив літератури, що дозволив проаналізувати Доктрину як історичну зовнішньополітичну концепцію США, простежити її еволюцію та визначити особливості сучасного переосмислення адміністрацією Д. Трампа у 2025-2026 рр.

Першу групу праць становлять теоретико-методологічні дослідження, які аналізують генезу Доктрини Монро, концепції американського месіонізму, зокрема, «Manifest Destiny», і еволюцію американського ізоляціонізму. Важливе значення для розкриття історико-концептуального виміру теми має праця І. Лоссовського «Два століття концептуальної еволюції Доктрини Монро та її можливе застосування новим азійським гегемоном» [1], де автор аналізує декларацію як довготривалий політичний маніфест про недопущення європейського втручання в Західну півкулю і згодом трансформувалась у широку модель військово-політичного та економічного домінування.

П'ятничук Т. І. у статті «Доктринальні підґрунтя зовнішньої політики США в період "позолоченої епохи"» [24] аналізує еволюцію Доктрини Монро у другій половині XIX ст. й констатує, що спершу оборонна декларація поступово модифікувалась в концепцію, що виправдовує експансію та інтервенцію США в латиноамериканські країни. Ще однією працею П'ятничук Т. І., яку варто зазначити, є стаття «Доктрина Монро»: еволюція трактування та спроби реалізації» [28], що присвячена дослідженню місця Доктрини Монро в системі міжнародних відносин XIX ст., її практичне застосування та еволюцію трактування різними адміністраціями США. Автор комплексно простежує еволюцію декларації від 1823 до 1890 року, де через Панамериканську конференцію Доктрина Монро осмислюється як черговий

етап у двохсотлітній еволюції доктринальних трансформацій політики держави.

Samakashvili T. у статті «The USA As A Global Power: Monroe Doctrine Or Wilsonianism» [2] порівнює дві концептуальні моделі зовнішньої політики США: Доктрина Монро та вільсонізм, що дає змогу осмислити Доктрину Монро не як автономну декларацію, а в контексті ширшої традиції США. Wilke J. M. у монографії «U.S. Hemispheric Dominance: the sphere of influence created by The Monroe Doctrine» [8] вивчає та аналізує, як Доктрина Монро закріпила інструменти домінування США в Західній півкулі, які механізми для цього були використані та як це узгоджується із сучасними практиками держави. Худолій А. О. у монографії «Політичні стереотипи у геостратегії США» [25] досліджує те, як стереотипні уявлення про вектор зовнішньої діяльності США формують поточну політику держави. Автор обґрунтовує концепцію залежності зовнішньополітичних стратегій президентів США від сформованих у суспільстві політичних упереджень і розкриває сутність Доктрини Монро як одного з таких концепцій.

Другу групу джерел становлять праці, які стосуються зовнішньої політичної доктрини Дональда Трампа в широкому сенсі: концепції, які вона відображає («America First», MAGA), перегляд міжнародного правопорядку, а також трансформації ролі США у світі. Scarfi J. P. в роботі «The Trump Corollary and the Legacy of the Monroe Doctrine: The End of International Law?» [3] розглядає так званий «короларій Трампа» як сучасну модифікацію Доктрини Монро та аналізує, як риторика чинного лідера США впливає на міжнародне право та уявлення про безпеку. Lundström M. H. у праці «The 'Geographical Here' and the Pursuit of Ontological Security: Spheres of Influence Narratives and Great Power Identity in Times of Threatened Status» [5] пояснює, чому великі держави прагнуть надавати певним географічним просторам особливого політичного значення та перетворювати їх на свою сферу впливу; це пояснює зовнішню політику США щодо Латинської Америки та держав Карибського басейну сьогодні. Dunkelberg A. G. у праці «"Bombable geographies" and the

international Monroe: a global south history of the unwilling or unable standard» [11] розглядає Доктрину Монро з перспективи Глобального Півдня та аналізує, як принцип «unwilling or unable» легітимізує силові інтервенції США в інших регіонах, що допомагає зрозуміти універсалізацію логіки Доктрини в сучасній зовнішній політиці США.

Третя група досліджень охоплює праці, які пояснюють «Доктрину Донро» як інтерпретацію і результат еволюції Доктрини Монро, а також співставляють її засади з історичними деклараціями і аналізують повернення вектора зовнішньої політики США до домінування в Західній півкулі. Гай-Нижник П. П. у статті «Доктрина Донро президента США Д. Трампа: імпера-полярність vs dignus-полярність» [26] аналізує Стратегію національної безпеки США 2025 року, виданої під егідою Д. Трампа як цілісного феномена зовнішньої політики США. На окрему увагу заслуговує запропонована автором концепція двох напрямних формування новітньої глобальної моделі світового порядку: імпероцентричного/імперополярного та дігнуцентричного/дігнусполярного світу (imperacentric world vs dignuscentric world). Коротков Д. С. у статті «Геостратегія США: еволюція від "Маніфесту долі" до "Доктрини Донро"» [27] розглядає «Доктрину Донро» в контексті претензій Д. Трампа на Гренландію, Канаду та Панамський канал, а також пояснює трансформацію НАТО як зміну зовнішньополітичного курсу США.

Aydıntaşbaş A. та Herrmann C. у роботі «Venezuela, Trump's "Donroe Doctrine" and three dilemmas facing Europe» [7] розглядають Доктрину Монро через призму сучасної європейської безпеки, фіксуючи кризи у Венесуелі й Кубі, та визначаючи, як сучасна «Доктрина Монро» у розумінні Д. Трампа виходить за межі латиноамериканського простору.

Матеріали, що висвітлюють регіональну політику США у Західній півкулі у 2025–2026 рр.: публікації Faguу A. на BBC щодо Венесуели [16], аналітика Obejas A. на POLITICO щодо Куби [18], матеріали CNN про мілітаризацію антинаркотичної політики в Латинській Америці [19], а також

публікації Reuters [14], MarineLink [13] та Straight Arrow News [15] щодо Панамського каналу.

Метою дослідження є з'ясування еволюції принципів Доктрини Монро у зовнішньополітичній стратегії адміністрації Д. Трампа у 2025–2026 рр. та визначення особливостей її сучасного політичного переосмислення.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено наступні **завдання**:

- охарактеризувати категоріально-понятійний апарат дослідження та визначити зміст основних понять, пов'язаних із Доктриною Монро;
- проаналізувати сутність і базові принципи Доктрини Монро;
- визначити місце Доктрини Монро у сучасному політичному дискурсі США;
- простежити генезу Доктрини Монро у системі зовнішньополітичних стратегій США;
- визначити основні етапи втілення Доктрини Монро Д. Трампом;
- з'ясувати специфіку переосмислення Доктрини Монро в риторичі та політиці Д. Трампа в 2025-2026 рр.;
- визначити практичні прояви оновленої Доктрини Монро у зовнішньополітичній традиції США.

Джерельну базу дослідження становлять офіційні стратегічні документи США, президентські промови Д. Трампа, нормативно-правові акти адміністрації США, матеріали американських зовнішньополітичних інституцій, міжнародні угоди, аналітичні матеріали think tanks.

Джерельну базу дослідження можна згрупувати за проблемним принципом на такі категорії:

1. Офіційні документи, які легалізують принципи Доктрини Монро у Стратегії національної безпеки США від 2025 року, а також в президентській риторичі Д. Трампа. До цієї групи належать Офіційні стратегічні документи США (Стратегія національної безпеки США 2025 р. [12]), тимчасові настанови з питань національної безпеки; доктринальні документи Білого дому; укази президента; меморандуми президента; закони Конгресу): Президентський

меморандум NSPM-5 [17], Виконавчий указ № 14380 щодо Куби [22], президентські послання в межах ініціативи «America 250» щодо річниці Доктрини Монро [20] та річниці перемоги у мексикансько-американській війні [21], а також заява Держсекретаря М. Рубіо про Західну півкулю [6].

2. Президентські промови та публічні виступи Д. Трампа (надзвичайно важлива група джерел, оскільки саме у риторичі Трампа простежуються елементи неомонроїзму: інавгураційні промови; звернення до Конгресу; виступи, інтерв'ю, пресконференції [20; 21].

3. Документи та матеріали адміністрації Трампа (2025–2026), в яких відбивається конкретна практична реалізація доктринальних принципів: інформаційні записки; інформаційні бюлетені Білого дому; заяви щодо політики; повідомлення Державного департаменту; документи Ради національної безпеки; документи Міністерства внутрішньої безпеки; прес-релізи [6].

4. Документи зовнішньополітичних та безпекових інституцій США. Ця група дозволяє показати інституційне оформлення «Доктрини Донро» (наприклад, документи Державного департаменту) [22; 23].

5. Міжнародні договори, міждержавні заяви та дипломатичні документи, які характеризують практичну реалізацію регіональної стратегії США (двосторонні угоди США з Мексикою, Канадою, Панамою, державами Карибського басейну, декларації самітів Америк, міждержавні меморандуми тощо) [29].

6. Матеріали аналітичних центрів (напівофіційні джерела), які формують ідеологічне підґрунтя зовнішньої політики США [30; 31].

Використана джерельна база дає можливість дослідити сутність Доктрини Монро в ретроспективі та її поточне функціонування, однак відкритим залишається питання етапів та еволюції Доктрини, її змісту та того, чим вважати документ сьогодні – іміджевим й ідеологічним гаслом чи стратегічною засадою в діяльності Д. Трампа.

Методологічну базу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних методів. Історичний метод використано для аналізу виникнення, розвитку та основних етапів трансформації Доктрини Монро; системний метод – для розгляду Доктрини як цілісного явища; порівняльний метод було застосовано для аналізу різних етапів втілення Доктрини та визначення їх ключових відмінностей; метод політичного аналізу – для вивчення політичних документів та наративів Д. Трампа; дискурс-аналіз – для вивчення того, як у сучасній політичній мові США відтворюються поняття «наша півкуля», «загроза», «контроль», «безпека» і метод узагальнення для формулювання фінальних висновків.

Практичне застосування отриманих результатів полягає у можливості використати їх для подальшого вивчення зовнішньої політики США, прогнозування міжнародних відносин за участю держави під час підготовки навчальних курсів, семінарських занять, аналітичних матеріалів чи наукових досліджень.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Категоріально-понятійний апарат дослідження: зміст та сутність принципів Доктрини Монро

Доктрина Монро – один із ключових концептів американської зовнішньої політики, що побудований на принципах. Дослідження цих засад потребує чіткого визначення, оскільки саме через них розкривається політична спрямованість, сутність і місце Доктрини Монро в системі стратегії США. Важливість цієї Доктрини полягає в тому, що вона слугує базовим концептуальним підґрунтям американської політики і в сучасних геополітичних викликах отримує новий вимір переосмислення. Тому з'ясування ключових понять дає змогу уникнути термінологічних неточностей і встановити чіткий категоріально-понятійний апарат.

Доктрина Монро або декларація Монро була розроблена Д. Адамсом, Державним секретарем і шостим президентом США, у 1823 році і проголошена в посланні до Конгресу Д. Монро, п'ятим президентом США. Ця декларація заклала ціннісну основу зовнішньополітичного вектора і подальшої експансії та гегемонії США в Західній півкулі. Метою Доктрини було легітимізувати і пояснити пряме і опосередковане втручання США у внутрішні справи країн Карибського басейну й Латинської Америки під приводом допомоги у вирішенні їх внутрішніх суперечностей [1, с. 839-840].

Відповідно до змісту Доктрини, регіон потребував захисту від потенційної агресії та експансії з боку європейських держав шляхом закріплення там американської присутності і гегемонії, а також протидії втручанням в регіон великих колоніальних держав – Великої Британії, Іспанії, Франції і Росії (хоча остання не мала статусу великого колоніального гравця, її інтереси в країнах Західної півкулі були помітними). Політична Доктрина

Монро була інструментом декларативного впливу Америки, яка у ХІХ столітті ще не поставала військово, економічно і політично могутньою державою, коли ж зазначені монархії були територіально і матеріально потужними. А отже, США намагалися знайти спосіб протистояти більш потужним європейським акторам, і одним із таких інструментів були проголошені засади Доктрини.

У 2013 році США офіційно відмовилися від слідування Доктрині Монро: екссекретар Д. Керрі заявив, що країна відмовляється від декларації і більше не послуговується зазначеним актом. Сама доктрина Монро в Західній півкулі функціонувала близько 120 років і еволюціонувала. Особливо помітні модифікації сталися після Другої світової війни, оскільки вони додали варіант військово-політичної присутності США в Західній Європі і стали підставою для створення НАТО. В часи «холодної війни» у 1960-1980 роках доктрина Монро концептуально еволюціонувала в продовження американсько-радянського протистояння і стала противагою так званої доктрини Брежнєва – політично визнаної, хоча офіційно не проголошеної декларації радянського лідера [1, с. 840].

Таким чином, категоріально-понятійний апарат дослідження доцільно почати із дефініції «доктрини Монро» як концептуально оформленої декларації зовнішньополітичних принципів США; «гегемонії США» як закріплення американської присутності в Західній півкулі із подальшою експансією в межах інтересів держави. Термін «експансія» для цілей дослідження доцільно трактувати як політичне, економічне, а згодом і військове домінування США у Західній півкулі; суміжні категорії «невтручання» і «обмеженого суверенітету», де невтручання означає декларацію Америки щодо обмеженого втручання Європи у справи Латинської Америки, однак при легітимізації американського втручання на зазначену територію; а обмежений суверенітет – це аналітична категорія, яка, за Доктриною Монро, стосувалася держав Латинської Америки, оскільки, стаючи простором інтересів США, країни цього регіону втрачали повний суверенітет (що й становило зміст декларації Монро).

Доктрина Монро, яка пов'язана з ім'ям президента, виникла на початку XIX століття як фундаментальний елемент зовнішньої політики США. Хоча Доктрина наголошувала на невтручанні у європейські справи, вона провела чіткі межі між європейським світом та Західною півкулею, що заклало основу для американського регіонального домінування. Ізолюючи себе від європейських конфліктів, Доктрина Монро підкреслювала американський вплив у Західній півкулі. На противагу цьому, вільсонізм, курс, який президент В. Вільсон проголосив після Першої світової війни, пропонував активну глобальну взаємодію. Попри представлення двома доктринами різних векторів розвитку держави, вони співіснували та демонстрували роль США у формуванні нового регіонального порядку.

Зі зменшенням імперського контролю Іспанії в цей період багато її колишніх колоній у Латинській Америці здобули незалежність. Інші європейські держави, зокрема так званий «Священний Союз» (Пруссія, Австрія та Росія), прагнули замінити Іспанію, відновивши монархічне правління в цих країнах. Сполучені Штати, які надавали пріоритет зміцненню свого суверенітету, тому оголосили колоніальні дії європейських країн прямою загрозою своїй безпеці та інтересам, що стало причиною та сутністю Доктрини Монро – будь-які спроби європейців колонізувати або втручатися у справи країн Америки будуть вважатися актами агресії проти Сполучених Штатів. За Доктриною, США залишалися нейтральними в європейських конфліктах і справах, що підкреслювало обмеженість американських ресурсів в той час [2, с. 2-3].

Тож Доктрина Монро допомогла утвердити Сполучені Штати як провідну державу в регіоні. Стверджуючи свої претензії на Західну півкулю, декларація зміцнила домінування США в Америці та слугувала стримуючим фактором для європейського вторгнення. Це було особливо важливо, оскільки дозволило Сполученим Штатам посилити свій вплив у період швидкого територіального розширення. Т. Рузвельт своєю Декларацією Рузвельта (1904) розширив Доктрину Монро, щоб забезпечити справедливую основу для дій

США в регіоні. Він стверджував, що США можуть діяти як «поліцейський» у Західній півкулі для підтримки економічного та міжнародного миру. Все це означало перехід від оборонного політичного порядку денного до інтервенціоністської політики, що сприяло становленню Сполучених Штатів як світової наддержави.

Критики стверджують, що Доктрина Монро проклала шлях для того, щоб США стали домінуючою силою у своєму регіоні, часто шляхом підбурювання локальних держав. Цими політичними діями Сполучені Штати надавали пріоритет економічно важливим та безпосереднім стратегічним інтересам, що призвело до невдоволення та сприйняття неоімперіалізму в країнах Латинської Америки [2, с. 3].

Оскільки Сполучені Штати прагнули збалансувати регіональну першість із глобальною відповідальністю, принципи Доктрини Монро згодом поєдналися з вільсонівськими ідеями інтернаціоналізму та глобальної взаємодії (вільсонівські принципи та концепції були актуальні після Першої світової війни, як було зазначено). Вплив Доктрини Монро був чітко очевидним у політиці США, оскільки вона прагнула зберегти регіональну владу та стримати комунізм. Яскравим прикладом цього є втручання США на Кубі (наприклад, вторгнення в затоку Свиней чи Карибська ракетна криза).

На основі проаналізованого доцільно констатувати ще деякі дефініції, що розкривають зміст та сутність принципів Доктрини Монро. Серед них – ізоляціонізм – принцип Доктрини Монро, що полягав у дотриманні США курсу на невтручання в європейські конфлікти і автономізацію Європи загалом. Це був спосіб зосередити увагу США на власних інтересах в регіоні Латинської Америки без розпорошування уваги на великі колоніальні держави.

Термін «інтервенціоналізм» відображає етап трансформації Доктрини Монро, за яким політична, дипломатична, економічна і військова пасивність США поступово переростала в право Америки втручатися в справи держав Західної півкулі під приводом контролю стабільності, допомоги і політичних

гарантій. Це етап розвитку Доктрини, що полягає в переході від оборонної політичної логістики до інтервенціональної.

Інтервенція США у Венесуелі та переосмислення Доктрини Монро розглядалися у світлі важливого сучасного питання: на якому етапі міжнародне право знаходиться сьогодні. Останні події за участю США, значні геополітичні кризи та конфлікти, в епіцентрі яких знаходиться держава, дають підставу стверджувати те, що США послуговується Доктриною Монро у переосмисленні поточної адміністрації Д. Трампа. Пряме і явне звернення Д. Трампа до Доктрини Монро від його першого президентського терміну до оголошення його другої Стратегії національної безпеки 2025 року відновлює цей принцип зовнішньої політики США, традиційно пов'язаної з гегемонією США на континенті, під прапором нової політики жорсткої військової сили та інтервенції як основної стратегії вирішення проблем, пов'язаних з економічним пануванням Китаю та втратою Європейським Союзом глобальної економічної та політичної потужності [3, с. 1].

Хоча вона ніколи не була кодифікована як належний принцип міжнародного права, Доктрина Монро мала тривалий вплив на міжнародний порядок XX століття та на систему міжнародного права в цілому. У цьому сенсі вона сформувала міф про винятковість США, забезпечивши основу для проєктування цієї країни як інституційної моделі та гегемонного архітектора в конфігурації ліберального міжнародного порядку. Ідея винятковості США була потужним переконанням серед політичної та правової еліти та ідеологічно надихала на переупорядкування міжнародного порядку з моністичної точки зору, проєктуючи правові та політичні інституції США як глобальну модель міжнародного управління та глобальної справедливості. Напередодні створення Ліги Націй президент В. Вільсон у 1917 році зробив пропозицію того, «щоб країни одностайно прийняли Доктрину президента Монро як Доктрину світу», висунувши міф про винятковість США на центральну арену нового міжнародного порядку, що формується, під проводом США [3, с. 1-2].

Отож, Доктрина Монро, в більшості її американських варіантів від Монро до поточної версії Д. Трампа, була принципово пов'язана з міфом про винятковість США і дала основний імпульс консолідації та інституціоналізації міжнародного права в Латинській Америці. У своєму оригінальному формулюванні 1823 року Доктрина Монро була антиколоніальним та імперським принципом, односторонньо проголошеним США. Вона була антиколоніальною, оскільки засуджувала європейські інтервенції в Америці, й імперською, тому що проголошувала будь-яке європейське втручання на континенті загрозою інтересам США. Хоча Доктрина Монро не мала конкретного впливу на кодифікацію міжнародного права в Америці, континентальні дебати щодо значення та сфери дії Доктрини забезпечили основи для практики самовизначення в Латинській Америці та побудови міжамериканської системи.

На початку XX століття латиноамериканські юристи застосували оригінальну версію Доктрини Монро, щоб засудити європейське втручання в регіон і побудувати особливе континентальне міжнародне право, яке контрастувало з європейським. Доктрина Драго, сформульована міністром закордонних справ Аргентини, Л. Марією Драго, в 1902 році в контексті втручання Великої Британії, Німеччини та Італії у Венесуелі, безпосередньо посилялася на Доктрину Монро, щоб засудити втручання європейських держав для стягнення державних боргів. Кілька років потому чилійський юрист, А. Альварес, спирався на Доктрину Монро, щоб сформулювати свою теорію про існування американського міжнародного права, відмінного від європейського, стверджуючи, що Доктрина Монро є основоположним принципом американського міжнародного права [3, с. 2].

Отож, якщо європейська традиція міжнародного права ґрунтувалася на монархії, балансі сил та втручанні, то американське міжнародне право було засноване на республіканізмі, солідарності та невтручанні. Однак США завжди зберігали свої авторські права на Доктрину Монро, а так звана сучасна «Доктрина Донро» Д. Трампа лише підсилює цей прецедент, посилюючи

різницю між «європейською цивілізацією, що занепадає», та американським континентом, гегемонічно керованим США як провідною силою майбутнього міжнародного порядку.

До 1904 року політика Т. Рузвельта щодо Доктрини Монро постановляла, що США залишають за собою право втручатися в односторонньому порядку та з «гуманітарних» міркувань у країни Латинської Америки, особливо в Центральній Америці та Карибському басейні. У своєму щорічному посланні до Конгресу президент Т. Рузвельт присвоїв США «здійснення міжнародної поліцейської влади» і примітно, що «Доктрина Монро» Трампа відсилає до цього старого інтервенціоністського прецеденту, що також ґрунтується на міфі про винятковість США як глобальної поліцейської сили Західної півкулі [3, с. 2-3].

Той факт, що Латинська Америка знову стала актуальною та пріоритетною для США, надає можливість відновити мету Доктрини, тобто фундаментальний зміст та мету американського права в міжнародній політиці. Відповідно до риторики Д. Трампа, ключовою в американській зовнішній політиці є так звана «Доктрина Монро», яка висуває на передній план силові операції, військову експансію і повертає у світову політичну практику стару термінологію: «півкулі», «сфери впливу», «право сили», «контроль над активами». Нині це не стосується виключно Латинської Америки, оскільки після Венесуели риторика Д. Трампа стосувалася анексії Гренландії, погроз щодо виходу з НАТО і спроб переналаштувати світ під американську логіку знову, але нині більш активно і агресивно.

Водночас у документах і офіційній риториці адміністрації частіше фігурує інше формулювання – «Trump Corollary» («короларій/Додаток Трампа» до Доктрини Монро). Воно зафіксоване і в президентському зверненні до річниці Доктрини Монро, і в Стратегії безпеки держави 2025 року [4]. Риторика ключових посадових осіб США у зовнішній політиці – не декларації, а інструкції для дій. Отож, все, що ними говориться, доцільно сприймати буквально. Так, коли Держдепартамент закріплює меседж «наша

півкуля» як офіційний лозунг, йдеться про пріоритет регіону над глобальною роллю, готовність декларувати «чужу присутність» як загрозу і легітимізувати примус.

Зміст сучасної Доктрини Монро полягає в переосмисленні старих принципів і доданням до них нових відтінків. Так, новий ворог – це «позапівкульні конкуренти», головним з яких є Китай; перехід до ключових активів, точок, які стратегічно важливі (це, зокрема, країни Близького Сходу, країни Латинської Америки), а дипломатичні інструменти зміщуються від переговорів і «м'якої сили» до санкцій, блокад і примусу. Також помітною є персоналізація Доктрини, оскільки тепер принципи, закріплені в ній, є персональними і відображають не політичну декларацію, а волю лідера США.

На основі проведеного аналізу можна доповнити категоріально-понятійний апарат наступними дефініціями: «американський винятковізм» – в межах дослідження доцільно трактувати як уявлення про особливу роль та місію США виступати головним актором у Західній півкулі. із цим терміном були пов'язані різні етапи становлення Доктрини Монро.

Сучасна «Доктрина Донро», яка є етапом еволюції Доктрини Монро, стосується сфер впливу, які розуміються як поділ міжнародного територіального устрою на зони контролю великих держав – США, Китаю, ЄС; і сучасне переосмислення Доктрини Монро базується саме на поверненні до такого поділу і розподілу права контролю між цими великими акторами.

Підсумовуючи, на основі визначеного категоріально-понятійного апарату дослідження можна констатувати перелік принципів Доктрини Монро: невтручання Європи у справи Західної півкулі; нейтральність США в європейських конфліктах; утвердження особливої головної ролі США в Західній півкулі; запобігання колонізації та зовнішнього контролю в Латинській Америці європейськими державами; легітимація американського домінування; перехід від ізоляціонізму до інтервенціоналізму.

Сутність цих принципів полягає в розмежуванні європейської сфери впливу та американської сфери впливу і закріпленні за США особливої ролі в

західній півкулі. Сутність принципів Доктрини Монро проявляється в їх постійній еволюції і поєднанні ідеї невтручання з практикою поступової експансії і легітимізації сили в нових регіонах. Тому Доктрина Монро є основою регіонального домінування США в Західній півкулі.

1.2. Доктрина Монро у сучасному політичному дискурсі

У сучасному політичному дискурсі Доктрина Монро є не тільки історичною моделлю зовнішньополітичного вектора США, а й актуальною «методичкою», яка періодично застосовується в риторичі і на практиці. Її нове осмислення пов'язане із геополітичними викликами та конфліктами, у центрі яких знаходяться США сьогодні, а також із змінами міжнародного порядку, зростанням ролі тих чи інших великих держав і спроб Сполучених Штатів зберегти свої провідні позиції в військовому, політичному й економічному планах. Саме тому аналіз сучасного бачення Доктрини Монро дозволяє краще класифікувати вектор зовнішньополітичної спрямованості США і продемонструвати еволюцію самої цієї Доктрини і її принципів.

Як вже було зазначено, Латинська Америка знову стала пріоритетом для США, а разом із тим – для Росії та ЄС, оскільки процеси «зеленого переходу» та пошук нових ринків корисних копалин привів великі держави до регіону. Другий радник Д. Трампа з національної безпеки, Д. Болтон, зауважив, що «Доктрина Монро жива та процвітає». Д. Трамп також публічно висловився, звертаючись до Організації Об'єднаних Націй у вересні 2018 року: «Тут, у Західній півкулі, ми прагнемо зберегти нашу незалежність від посягання експансіоністських іноземних держав. Формальною політикою нашої країни з часів президента Монро є те, що ми відкидаємо втручання іноземних держав у цю півкулю та в наші власні справи» [5, с. 48-49]. Ця теза свідчить про доведення теоретичної засади про те, що Доктрина Монро використовується не тільки як історична модель і зовнішньополітична засада США, а як сучасна декларація, на яку держава опирається при здійсненні поточної політики.

З 2017 року Доктрина Монро фігурує в різних політичних гаслах та деклараціях. У Національній стратегії розвитку 2017 року роль США була визначена певною мірою відповідно до Доктрини Монро як потужного, відповідального регіонального лідера, заявивши, що США «побудують стабільну та мирну півкулю, яка збільшить економічні можливості для всіх, покращить управління, зменшить вплив злочинних організацій та обмежить зловмисний вплив напівпівкульних сил». Ці сили колись були європейськими колоніальними державами в американському розумінні, але сьогодні це Китай та Росія. Президент Д. Трамп далі висловив своє бачення світу, обговорюючи політику своєї адміністрації щодо Куби, яка відповідала логіці сфери впливу: «Країни повинні брати на себе більшу відповідальність за створення стабільності у своїх власних регіонах» [5, с. 49-50].

Таким чином, адміністрація Д. Трампа дотримувалася наративу «Я/Інша держава», у якому встановлений статус «Я» був під серйозною загрозою з боку зростаючих суперницьких держав. Відповідно, вона звернулася до своєї географічної ролі, щоб утверджувати територіальне панування знову.

Три роки по тому, в мемуарах до Білого дому 2020 року, експрадник президента США, Д. Болтон, позиціонував Сполучені Штати у зв'язку з зовсім іншим горизонтом досвіду, ніж адміністрація Б. Обама. Він визначив Сполучені Штати як велику державу, яка підтримує порядок на своєму «дворі»: «Америка протистояла зовнішнім загрозам у Західній півкулі з часів Доктрини Монро, і настав час воскресити її». Про Венесуелу у 2020 році Д. Болтон напише наступне: «Автократичний режим Мадуро був загрозою через його зв'язок з Кубою та можливості, які він відкривав Росії, Китаю та Ірану. Загроза Москви була безперечною, як у військовому, так і у фінансовому плані, оскільки вона витратила значні ресурси на підтримку Мадуро, домінування у нафтогазовій промисловості Венесуели та нав'язування витрат США. Пекін не сильно відставав [5, с. 49].

Риторика Білого дому свідчить про трансформацію Доктрини Монро з історичного оборонного документу до політики, що полягає у стримуванні

нових загроз і конкурентів. Початкова ідея Доктрини Монро полягала в антиколоніальному принципі і забезпеченні невтручання європейських держав в Латинську Америку та сферу інтересів США. В сучасному політичному дискурсі Доктрина Монро переходить до логіки сфер впливу, де Західна півкуля подається як сфера впливу США.

Від європейської загрози, початковою засадою якої послуговувалась Доктрина Монро, сьогодні декларація фіксує більш глобальні загрози від великих гравців – Китай, Росія, країни Близького Сходу певною мірою, серед яких Іран. Класична Доктрина Монро була спрямована проти монархічного устрою, а сьогодні декларація Монро полягає в боротьбі з загрозами більш витонченого військового, технологічного та політичного формату.

Доктрина Монро має сучасне осмислення в політичному дискурсі, і її доцільно розглянути крізь оптику різних адміністрацій лідерів США: адміністрації Б. Обама (2009–2017 рр.), адміністрації Д. Трампа (2017–2021 рр.) та адміністрації Д. Байдена (2021–2025 рр.). Так, за період президентства Б. Обама Західна півкуля подавалась як простір геополітичного співробітництва, а не суперництва, а в основі наративів лежало гасло того, що присутність там США є безпечною, і логіка Доктрини Монро не була відновлена так активно, як це спостерігається зараз. Політика Б. Обама щодо використання Доктрини Монро була поміркованою, і на цьому етапі у політичному дискурсі Доктрина Монро відображала радше історичну ретроспективу зовнішньополітичному курсу США. В період адміністрації Д. Трампа і Д. Байдена фіксується інший тип риторики: статус США переходить із нейтрального в статус того, кому загрожують, і Західна півкуля починає розглядатися саме як сфера впливу для подолання цих загроз і для захисту від зовнішніх акторів, які прагнуть її експансії [5, с. 51].

Реалізація Доктрини Монро в політиці Д. Байдена полягала у тому, що лідер пропонував можливість того, що США можуть повернутися на своє законне місце у світі, але це далеко не точно: «Зараз ми знаходимося на початку вирішального десятиліття для Америки та світу, де встановлюються умови

геополітичної конкуренції держав. Потреба в сильній та цілеспрямованій ролі Америки у світі ще ніколи не була такою великою» [5, с. 49-50]. Адміністрація Д. Байдена апелює до класичних наративів США про великі держави, і тут помітна очевидна непереборна потреба переосмислити статус та ідентичність. Щодо географічного аспекту, позиція адміністрації Д. Байдена також нагадує позицію її попередника: «Західна півкуля безпосередньо впливає на Сполучені Штати більше, ніж будь-який інший регіон, тому ми продовжуватимемо відроджувати та поглиблювати наші партнерства там для підвищення економічної стійкості, демократичної стабільності та безпеки громадян», через визнання важливості регіону та збереження із ним поміркованого та обережного співробітництва.

У період адміністрації Д. Трампа особливо активним проявом Доктрини Монро в сучасній риториці США були перші дні січня 2026 року, коли офіційна сторінка Держдепу США оприлюднила повідомлення: «This is our hemisphere and President Trump will not allow our security to be threatened» [6]. Акцент політичного гасла фіксує основну мету «Доктрини Донро»: це не про географію, а про політичну зону контролю, яку США маркують своєю.

Захоплення президента Венесуели Н. Мадуро американськими військами спричинив шок у європейських столицях. Окрім Латинської Америки, операція мала далекосяжні наслідки для європейської безпеки, майбутнього Гренландії та Арктики, а також стабільності Тайванської протоки, що вже очевидні. Європейські політики зіткнулися із чітким відродженням надзвичайно інтервенціоністської та непередбачуваної зовнішньої політики США, що активно проявляється в сучасній риториці Д. Трампа.

У своїх промовах після операції президент США Д. Трамп відкрито заявив про бачення півкульного домінування США, підкріпленого військовою силою. Для Європи цей момент знаменує собою не лише розрив норм, що стосуються суверенітету, але й попереджувальний знак про те, як Америка може поводитися на різних театрах військових дій. Стратегічне географічне розташування Гренландії, її мінеральні багатства та нові судноплавні

маршрути давно привертають увагу США. Більш милітаризований американський підхід, за відсутності будь-якого дипломатичного опору та виправданий необхідністю протистояти Росії та Китаю, може призвести до розширення американського безпекового впливу на острові, що сьогодні декларується «Доктриною Донро».

Захоплення Н. Мадуро також викликає неприємний відгук у контексті війни в Україні. Хоча адміністрація Д. Трампа представила операцію як дії відповідних військових органів, пов'язані зі звинуваченнями латиноамериканської державі у наротероризмі, її готовність порушити суверенітет іншої держави посилює побоювання, що Вашингтон дедалі більше схильний до перебудови міжнародної системи за принципом права сили великих держав. Операція проти Н. Мадуро також може слугувати вказівником того, наскільки далеко США готові зайти у захисті Тайваню: Пекін може інтерпретувати дії Вашингтона як свідчення більш поблажливого глобального середовища для тактики примусу, а нормалізація одностороннього застосування сили за новим застосуванням «Доктрини Донро» може зменшити обмеження щодо економічного тиску, операцій у сірій зоні або військового залякування в Тайванській протоці [7].

Зокрема, А. В. Gray в аналітичному звіті Atlantic Council прямо інтерпретує військову операцію США з захоплення Н. Мадуро як практичне втілення Стратегії національної безпеки 2025 р. і пропонує подальші кроки з посилення військово-морської присутності США в Коста-Риці, на Голландських Карибах та в Гренландії [32].

У сучасному політичному дискурсі США Доктрина Монро, представлена у форматі «Доктрини Донро», набуває форми контролю над півкулею, де Західна півкуля є зоною керованого американського впливу. Будь-яка зовнішня присутність у ній автоматично оцінюється Сполученими Штатами як загроза. Сучасна Доктрина Монро в риториці Америки виходить за межі Латинської Америки, оскільки загалом пов'язана з легітимацією права

великих держав на силу та з логікою сфер впливу в інших регіонах світу, які становлять економічний, військовий, політичний чи інший інтерес для США.

Варто зазначити стилістичну ремарку, що «Доктрина Донро» у класичному розумінні не є набором принципів і не відображає термін «Доктрини Монро», яка класифікована в межах дослідження за категоріально-понятійним апаратом. «Доктрина Донро» – це радше медійний бренд Д. Трампа, який гарно запам'ятовується через його асоціацію із відомим набором засад і фіксує однаковий зміст при різних політичних умовах. «Доктрина Донро» в сучасній риториці працює як сигнал: США не забуває свої основні принципи і при появі національних загроз повертається до них у жорсткому форматі [4]. Критично можна констатувати, що «Доктрина Донро» у порівнянні з Доктриною Монро є медійним ярликом для виправдання часом нелінійної політики Д. Трампа.

Щоб зрозуміти «Донро», треба повернутися до 2 грудня 1823 року: тоді президент Д. Монро у щорічному посланні Конгресу сформулював принцип, який згодом назвуть Доктриною Монро – Європа не повинна розширювати колоніальний або політичний вплив у Західній півкулі, а США, зі свого боку, декларували невтручання у європейські війни та колонії. З того часу Доктрина Монро мала два основних етапи переоцінки: перший – у 1904 році, коли Т. Рузвельт додав до Доктрини принцип втручання як легітимний засіб, щоб запобігти зовнішнім негативним впливам на США і впорядкувати ситуацію, якщо країни регіону не виконують свої зобов'язання. Друга еволюція отримала назву Good Neighbor і відбулася у 1930-х роках, де після серії втручань США перейшли до Good Neighbor policy: Держдеп США прямо зафіксував, що адміністрація Т. Рузвельта задекларувала курс на невтручання і відкидання збройного втручання, зокрема щодо Куби [4].

Найкритичніша частина сучасного осмислення Доктрини Монро в політичному дискурсі полягає в тому, що США допускають поділ світу на зони домінування. Це мотивує інших великих акторів – Росію, Китай, Іран – до аналогічної політики. Китай може реалізувати власну Доктрину в контексті

морського права і почати проводити експансію на морях та островах. Росія вже реалізовує власну «Доктрину Монро» в Україні і декларує це як право сили в «своєму регіоні». Регіональні держави Близького Сходу починають шукати нових гегемонів, оскільки конкуренція Америки та Китаю в субрегіоні дозволяє їм брати участь у поділі світу і створювати свої сфери впливу.

Висновок із розвитку Доктрини Монро в сучасному політичному дискурсі полягає в тому, що у світі сфер впливу, якщо політика США вдало зможе закріпити їх, перевагу матиме той, хто має власні інституції, власну силу, сильні союзницькі зв'язки, а не політичні декларації. Можна констатувати три сценарії того, куди прямуватимуть політичні наративи США в контексті Доктрини далі.

Насамперед це Доктрина Монро як шантаж. Вашингтон послуговується Доктриною для виправдання та пояснення тарифів, санкцій, блоkad, політичного тиску, але без масштабних експансій. Це руйнівна стратегія, однак теоретично можлива. Другий вектор – спецоперації. Після прецеденту Венесуели США можуть мати спокусу повторити таку операцію в інших країнах, що вже означатиме пряму експансію, але в межах Доктрини Монро. Третій вектор – територіальні суперечки. Якщо питання Гренландії переходить із заяв у примус, то ЄС відповість консолідацією проти США, що зруйнує концепцію НАТО, а світ остаточно перейде у режим блоків і сфер впливу. Головний наслідок – психологічний і політичний: світ знову вчиться говорити мовою сфер впливу, а не правових норм [4].

Підсумовуючи, у сучасному політичному дискурсі Доктрина Монро існує як інструмент переосмислення ролі Західної півкулі як пріоритетної сфери американського контролю. Це вже не історична декларація принципів, а нова політика з новою інтерпретацією, яка особливо проявляється в риториці чинного лідера США, Д. Трампа. Акцент сучасних наративів зосереджений на принципі стримування зовнішнього втручання, логіці впливу та примусу. Важливо, що таке переосмислення історичної доктрини виходить за межі

латиноамериканського регіону й охоплює будь-який регіон, що перебуває у сфері інтересів США.

На основі аналізу теоретико-методологічних засад дослідження встановлено, що Доктрина Монро вступає не тільки ретроспективною категорією зовнішньополітичного вектору США, а системою принципів, які актуальні сьогодні, пройшли певну еволюцію переосмислення і діють у сучасній політичній риториці держави відповідно до інтересів і пріоритетів США. Її зміст розкривається через симбіоз історичних засад невтручання європейських держав у справи Західної півкулі із утвердженням провідної ролі США. Сутність Доктрини виявляється в її етапному характері: вона еволюціонувала залежно від пріоритетів та інтересів США. Тому категоріально-понятійний апарат дослідження дозволив виявити суттєві дефініції та внутрішню суперечність Доктрини Монро між риторикою гегемонії і риторикою захисту.

Констатовано, що в сучасному політичному дискурсі Доктрина Монро відображає актуальні пріоритети США та ідеї, оформлені як «Доктрина Донро». Остання не є доктриною у прямому значенні, а радше брендом чинного лідера США, Д. Трампа, та основних принципів його політики. Найвиразніше сучасний стан і функціонування Доктрини Монро проявляються в риториці адміністрації Д. Трампа та уявленнях про Західну півкулю як про виняткову зону американського контролю. Новітня рефлексія цієї доктрини зміщує фокус із регіонального стримування на логіку сфер впливу і ширшого домінування США задля забезпечення власних інтересів.

Таким чином, дослідження теоретико-методологічних засад демонструє, що базові принципи Доктрини не змінюють свою сутність, а тільки форму вираження в політичній риториці. Тому Доктрину Монро доцільно розглядати як динамічну систему принципів і засад зовнішнього політичного вектору США, яка адаптовується до геополітичного контексту і виконує ціннісну ідеологічну функцію для держави.

РОЗДІЛ 2.

ГЕНЕЗА ДОКТРИНИ МОНРО У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США

2.1. Розвиток та генеза Доктрини Монро у системі зовнішньополітичних стратегій США

Отож, початкова мета Доктрини була одночасно пасивною та оборонною. Вона не мала на меті втручатися у справи Європи, забороняючи при цьому нові європейські колонії у Західній півкулі і виступала радше пасивною гарантією, ніж причиною для втручання США. Найбільш помітним посиленням на Доктрину було Друге французьке втручання в Мексику, яке виступало як неагресивна політика для претензій на сферу впливу. Ближче до кінця XX століття іспансько-американська війна виступала як оборонний підхід для підтримки незалежності Куби від Іспанії. Завдяки цій перемозі США стали сприйматися в усьому світі як сильна держава.

Доктрина Монро не залишалася статичною концепцією навіть у XIX столітті. Зокрема, перші ознаки її модифікації з'явилися ще у 1845 році за каденції Д. Полка, який використав принципи Доктрини Монро для виправдання анексії Техасу та Орегону, оскільки послався на потенційне європейське втручання на ці території і необхідність їх захисту. Венесуельсько-Британська прикордонна криза 1895 року також стала причиною використання принципів Доктрини Монро і проголошення суверенітету Сполучених Штатів на континенті. Доцільно зауважити, що ця декларація вперше була схвалена європейською колоніальною імперією – Великою Британією, що дозволило легалізувати Доктрину Монро як зовнішньополітичний курс США [28, с. 52-53].

Варто додати, що в період «позолоченої епохи», коли до влади прийшов Т. Рузвельт, а США переживали промислове піднесення, в межах Венесуельсько-Британської прикордонної кризи 1895 р. з'явилася «доктрина

Олні». Названа на честь держсекретаря Р. Олні, вона проголошувала США суверенним актором в Західній півкулі, а саму Доктрину Монро називала обов'язковим положенням, з яким мають рахуватися європейські держави. Фактично це свідчить про те, що Доктрина Монро проходила через трансформаційні процеси ще з епохи Г. Клівленда, а «дипломатія великої палиці» Т. Рузвельта виступила своєрідним логічним продовженням таких модифікацій [24, с. 145].

Сильна держава США, якою вона була у ХХІ столітті і якою вона вступила у нього, дозволили змінити ставлення до Доктрини. Т. Рузвельт, який опинився на чолі сильної, перспективної Америки розумів, що декларація потребувала перегляду та адаптації. Президент Т. Рузвельт вважав, що сильна дипломатична присутність, підкріплена силою, відображає його «дипломатію великої палиці». Доктрина Рузвельта або ж просто його політика, оскільки доктринально вона оформленою не була, складалась із п'яти основних пунктів: 1) важливо мати серйозний військовий потенціал; 2) діяти справедливо щодо інших країн; 3) завдавати удару лише тоді, коли готовий завдати сильного удару; 4) ніколи не блефувати і 5) бути готовим дозволити супротивнику зберегти обличчя у разі поразки [8, с. 22]. Це перетворило Доктрину з пасивного попередження на наполегливу обіцянку США контролювати Західну півкулю.

Президент Т. Рузвельт заявив, що будь-яка латиноамериканська держава, яка вчиняє порушення цих засад, може спровокувати втручання США в цю державу. Переосмислення президентом Т. Рузвельтом Доктрини відповідно до його філософії «Великої палиці», що стверджує роль «поліцейського», стало першим етапом генези Доктрини Монро в системі зовнішньополітичної стратегії США у 1904 році, що знайшло відображення у так званій «Доктрині Рузвельта Монро».

Президент Рузвельт вважав, що європейські військово-морські бази в Карибському басейні можуть загрожувати таким проєктам, як Панамський канал. Цей великий проєкт, що будувався з 1903 по 1914 рік, став можливим

завдяки тому, що протягом попередніх років США допомогли Панамі здобути незалежність від Колумбії в обмін на права на будівництво Панамського каналу та збереження певного контролю над ним. Інцидент у Венесуелі (Венесуельська криза 1902-1903 рр.) переконав президента Т. Рузвельта, що США повинні взяти на себе ініціативу у нав'язуванні сили в Західній півкулі проти іноземної агресії. В результаті кейс Панамського каналу продемонстрував, що США проводять зовнішню політику з імперіалістичними характеристиками, шукаючи активи в обмін на допомогу слабким державам [8, с. 23].

Президент Т. Рузвельт використав цю риторику та вектор для виправдання подальшого втручання в країни Карибського басейну. Метою президента Т. Рузвельта з самого початку було зробити це втручання тимчасовим, без жодних політичних зобов'язань після відходу США. Ця ситуація була дуже схожою на випадок з Домініканською Республікою, оскільки вважалося, що нестабільність Куби призводила до потенційного іноземного втручання, а США гарантували порядок і стабільність.

Президент Нікарагуа, М. Селайя, проводив націоналістичну політику, спрямовану на зменшення залежності від американських компаній. Це викликало страх у американських політиків, оскільки їхні інтереси були під загрозою. Зрештою, до кінця 1909 року М. Селайю було усунено від влади і було встановлено новий уряд. Американські війська залишалися присутніми в країні для консолідації нового режиму [8, с. 24].

Т. Рузвельт побачив значну можливість у використанні Доктрини для пов'язування регіональної стабільності з глобальним миром. Хоча Доктрина обмежувалася Західною півкулею, вона проєктувала могутність США на міжнародному рівні, що дозволило їм виступати як держава, з якою нелегко було б воювати чи навіть мати суперечки. Доктрина була ключем до поширення глобального впливу США.

Президент В. Тафт та його державний секретар Ф. Нокс обійняли посаду після сильної «рузвельтівської» адміністрації і в їх роботі Доктрина Монро

знайшла іншу форму відображення – «доларова дипломатія», просування інтересів США в Латинській Америці за допомогою фінансів, а не сили. За каденції В. Тафта генеза Доктрини Монро проявляється у її подальшому спрямуванні як військово-політичного інструменту для досягнення економічних цілей держави. Якщо Т. Рузвельт розвивав Доктрину Монро в форматі «Великої палиці», то адміністрація В. Тафта надала їй нового виміру – «Доларова дипломатія». Логіка Доктрини Монро при цьому зберігалася, однак її акцент зміщувався на Центральну Америку і Карибський басейн та економічні механізми впливу на ширший зовнішньополітичний простір.

Зафіксованою метою було не допустити посилення європейської економічної експансії, стабілізувати уряди і зробити їх економічно залежними від США, і таким чином сформувати нову політику і принципи Доктрини Монро саме в контексті економічної залежності їх від США [8, с. 29]. Це демонструє протилежний до рузвельтівського підхід, оскільки перший базувався на чіткому домінуванні і силовому втручанні, коли «м'яка» форма дипломатії В. Тафта, економічна дипломатія, базувалась на кредитах, інвестиціях, інфраструктурі та фінансових зобов'язаннях, які охоплювали весь регіон і економічно підпорядковували його Америці. Це стало важливим етапом в переосмисленні Доктрини Монро.

Після Другої світової війни США переорієнтували Доктрину як інструмент глобальної стратегії часів «холодної війни». Цей конфлікт ідеологій між демократією та комунізмом сягнув Західної півкулі, і США мали зосередитися на непоширенні комуністичного впливу. Залишивши занепокоєння щодо монархій далеко позаду, американські політики тепер розглядали поширення комунізму радянського типу як зовнішню загрозу для США, а Доктрина отримала новий поворот: антикомунізм став наріжним каменем безпеки півкулі.

Згідно з цим переосмисленням, втручання США було зумовлене стримуванням будь-якого піднесення лівих чи націоналістичних урядів у Латинській Америці як потенційного продовження радянського впливу. Друга

світова війна ознаменувала собою період «до» та «після» нав'язування Доктрини, її початковий антиколоніалізм перетворився на рух проти ворожої до американської ідеології. Замість того, щоб стримувати фізичне зовнішнє втручання, акцент змістився на запобігання ідеологічним цінностям, відмінним від цінностей США, які могли б становити загрозу їхньому суверенітету.

Комунізм характеризувався як політична колонізація, яка загрожувала демократії. Так само, як Доктрина спочатку віддавала перевагу новим незалежним державам над європейськими імперіями, нова інтерпретація віддавала перевагу капіталістичним демократіям над режимами радянського типу. Протягом 1950-х і 1960-х років «холодна війна» загострилася і в міру її розгортання американський уряд пов'язував комунізм з безпекою в півкулі: США втручалися б у справи латиноамериканської держави, якби там були будь-які ознаки соціалістичного або комуністичного режиму, і США використовували Доктрину як ідеологічний механізм примусу [8, с. 36-37].

Таким чином, принцип невтручання зовнішніх держав (у цьому випадку – комунізму), викладений у Доктрині, був підкреслений і залишається актуальним через 125 років після її впровадження. Протягом періоду «холодної війни» тлумачення «європейської колонізації» було замінено на «поширення комунізму» як забороненої Доктриною форми вторгнення.

На практиці, ця антикомуністична структура Монро лягла в основу схеми агресивного втручання США в Латинську Америку під час «холодної війни»: Гватемала (1954), Куба (1961-1962), Домініканська Республіка (1965), Чилі (1973), Ель-Сальвадор (1979-1982), Нікарагуа (1981-1988), Гренада (1983), Панама (1989) демонструють різні типи інтервенцій США, які були виправдані застосуванням принципів Доктрини Монро – прихована зміна режиму, військове вторгнення, підтримка через посередників та допомога, а також стратегічна блокада/загроза такої блокади.

Тертя між США та Латинською Америкою стимулювали політичні течії, які вимагали регіональної автономії: уряди регіону вважали, що через

політичний вектор США, спрямований Доктриною, вони мають прагнути автономії. До кінця «холодної війни» стало очевидно, що односторонні рішення «монроїзму» (застосування Доктрини як зовнішньополітичної повістки США) сприяли домінуванню США в регіоні Карибського басейну, а не гарантували взаємний захист та забезпечення інтересів. США не мали іншого вибору, окрім як визнати ці занепокоєння та адаптуватися, ведучи до «півкульних» структур співпраці [8, с. 42].

Період між 1945 і 1989 рр. визначався як стримування комунізму США, обґрунтоване Доктриною. Це слугувало ідеологічним виправданням для багатьох найрішучіших дій США: вторгнення в Гватемалу, ескалація в Кубі, інтервенція в Домінікану, використання Доктрини як зброї при діяльності в Чилі, ескалація громадянської війни у Ель-Сальвадорі, інтервенція в Нікарагуа, спецоперація в Гренаді, збройна ескалація в Панамі в контексті режиму Нор'єга.

Доктрина Монро в період «холодної війни» демонструє її глибоке переосмислення, можливо, чи не найглибше за всі етапи її функціонування в зовнішній політиці США. Доктрина Монро перетворилась на ідеологічний інструмент впливу США в країнах Латинської Америки, оскільки використала для цього поширену течію комунізму і свою роль, як проповідника антикомунізму. Спостерігається підхід, який зафіксований у Доктрині: ідеологія, яка вважається США загрозовою (раніше монархії, в даному випадку – течія комунізму) і роль США як захисника демократичних цінностей і головного борця із злочинними ідеологіями [25, с. 92-96].

При цьому в обох випадках на ключовому місці знаходяться саме інтереси США, оскільки боротьба з комунізмом і використання та виправдання цієї боротьби Доктриною Монро згодом призвело до збройних інтервенцій та зміни режимів у низці країн Латинської Америки. Фактично США імперативно встановлювали єдину доступну ідеологію для країн – ціннісна опора на США, забороняючи будь-які соціалістичні чи націоналістичні режими. Оскільки такі режими вважались ворожими, у Вашингтона, відповідно до Доктрини Монро,

були всі підстави коригувати ці внутрішньополітичні процеси в зазначених країнах шляхом втручання.

Критично зазначити, що тут Доктрина Монро виглядає не переосмисленою в контексті її принципів, а певним чином викривленою і використаною як зброя. В контексті «холодної війни» перетворення Доктрини Монро на зброю означало не просто використання її з метою забезпечення інтересів США, адже це основна ціль декларації. Її зміст був частково викривлений задля легітимізації американського втручання в країни Західної півкулі, і якщо її антиколоніальний і оборонний характер був однозначно легітимний, то її антикомуністичний характер дещо сумнівний.

Однозначним є той факт, що течія комунізму могла нести загрози, і СРСР був зацікавлений у поширенні свого впливу на Західну півкулю. Однак методи, якими США боролися із комунізмом, виправдовуючи це застосуванням Доктрини Монро, не відображали зміст, сутність доктрини в її оригінальній меті.

Кінець «холодної війни» і, отже, радянська/комуністична загроза Латинській Америці усунули основний мотив і обґрунтування втручання США в Латинську Америку. На засіданні Організації американських держав (ОАД) у листопаді 2013 року Д. Керрі, державний секретар експрезидента Б. Обами, зазначив, що США розглядає країни Латинської Америки як рівні і не прагне втручання в них – епоха Доктрини Монро закінчилася [9, с. 76].

Попри це, як свідчить дослідження, протягом своєї першої каденції, (2017-2021) президент Д. Трамп та наступні державні секретарі часто посилялися на Доктрину Монро та погрожували військовим вторгненням до Венесуели під її егідою. На початку другої каденції Д. Трампа у 2025 році знову відбулося широке обговорення Доктрини Монро: в листопаді 2025 року адміністрація нарешті опублікувала свій документ «Стратегія національної безпеки», в якому особливий акцент зробив на стратегічному значенні Західної півкулі. Сполучені Штати хотіли забезпечити, щоб півкуля залишалася «достатньо стабільною та добре керованою», щоб перешкоджати масовій

міграції та торгівлі наркотиками до Сполучених Штатів, але головним чином, щоб гарантувати доступ США до «ключових стратегічних місць» та запобігти «ворожому іноземному вторгненню або володінню ключовими активами» [9, с. 77]. Основна увага приділяється політичному контролю та економічній експлуатації Західної півкулі шляхом застосування військової сили США, коли ж права людини та демократичні цінності цілком проігноровані у зазначеному стратегічному документі.

Д. Трамп уже багато разів стверджував, що Сполучені Штати повернуть собі повний суверенітет над зоною Панамського каналу і що Канада має стати 51-м штатом США. На прес-конференції 3 січня Д. Трамп повторив свою заяву про те, що з міркувань національної безпеки Гренландія, напівавтономна територія Данії, союзника НАТО, повинна і буде належати Сполученим Штатам, а за потреби – захоплена силою. Д. Лендрі, губернатор Луїзіани, призначений спеціальним посланником США в Гренландії, заявив: «Вони [люди в Гренландії] знаходяться в Західній півкулі. Вона [Гренландія] відповідає доктрині Монро» [9, с. 78].

Така риторика лідера США дає підстави стверджувати, що сучасна генеза Доктрини Монро полягає в оновленому баченні американського контролю над Західною півкулею. Після завершення «холодної війни» основна причина її застосування, комуністичний режим, зникла. Разом із нею зникла підстава користуватися Доктриною Монро як зовнішньополітичною методичною рекомендацією, однак за адміністрації Д. Трампа вона була відновлена в стратегічному значенні, оскільки її врахування зафіксоване в документі щодо національної безпеки.

Тому сучасна реалізація Доктрини Монро полягає не у використанні її як історичного документу, а в побудові національної стратегії безпеки навколо неї. Це більш агресивний спосіб інтеграції Доктрини Монро в політику держави, про що свідчить застосування переосмислених принципів Доктрини Монро до Венесуели, Панамського каналу, Гренландії та Канади – тобто до всіх

територій, які набувають стратегічного значення для США, і не обмежуються виключно Західною півкулею.

Підсумовуючи, розвиток та генеза Доктрини Монро у системі зовнішньополітичних стратегій США прослідковується у наступних її етапах: 1) початковий етап (1823 – кінець XIX ст.) як пасивна оборонна декларація; 2) етап посилення американського впливу (кінець XIX ст.) як утвердження чітких американських сфер впливу; 3) інтервенціонізм США за президентства Т. Рузвельта (початок XX ст.) як дипломатія «Великої палиці»; 4) економічний етап за президентства В. Тафта (початок XX ст.) як розквіт «доларової дипломатії»; 5) антикомуністичний етап «холодної війни» (1945-1989 рр.) як боротьба з комунізмом та ідеологічний інструмент стримування течії; 6) сучасний етап переосмислення (2013-2026 рр.) як «Доктрина Донро» та логіка оновлених сфер впливу США.

2.2. Основні етапи втілення Доктрини Монро в американській зовнішній політиці

Основні етапи втілення Доктрини Монро, окрім її реалізації та розвитку в зазначених вище форматах, постають моделі функціонування декларації, зокрема згаданий підхід Good Neighbor Policy – політика добросусідства. Її доцільно розглянути як одну із стадій втілення Доктрини в американській зовнішній політиці.

Політика добросусідства чітко постає як пряма відповідь на кризу Великої депресії, так і як низка економічних, політичних та військових ініціатив, що допомогли підготуватися до майбутньої світової війни між основними імперіалістичними державами. Адміністрація Т. Рузвельта, як і правлячі кола в інших імперіалістичних країнах, відреагували на Депресію, намагаючись створити новий міжнародний простір під керівництвом США. Однак, хоча важливо підкреслити спільність між політикою добросусідства та іншими регіональними проєктами, між ними є низка відмінностей:

«півкульна» гегемонія Вашингтона була заснована на відносинах з незалежними та суверенними національними державами [10, с. 31].

Гегемонію Вашингтона над усім континентом не можна було побудувати силою, якою б не була його перевага, незважаючи на його довгу історію насильницького втручання в його безпосередні південні прикордонні території. У цьому світлі також важливо визнати, що хоча Вашингтон проєктував себе як лідера та захисника незалежних республік Америки з моменту проголошення Доктрини Монро в 1823 році, а після 1898 року США встановили панування над більшою частиною Центральної Америки та Карибського басейну, на початку 1930-х років Америка все ще була далекою від того, щоб бути гегемоністським лідером в цілому.

У цьому світлі політика добросусідства була ключовою характеристикою зовнішньої політики Нового курсу. Політика добросусідства використовувала виконавчу владу для мобілізації «публічного» капіталу через державні установи з метою фінансування проєктів розвитку, до яких приватні банкіри та інвестори не бажали долучатися, особливо в регіоні, що характеризується хронічною неплатоспроможністю та дефолтом заборгованості. Оскільки регіональні конфлікти у світі загострилися в середині 1930-х років, а на горизонті виднілась нова світова війна, Вашингтон наполягав на розробці нових військових вимірів політики добросусідства. На регіональному рівні це включало тривалу кампанію за створення багатосторонньої (або півкульної) панамериканської оборонної угоди, що призвело до встановлення півкульного нейтралітету – з океанічною нейтральною зоною, що простягається глибоко в Атлантичний та Тихий океани – а потім, після вступу Сполучених Штатів у світову війну в грудні 1941 року, до дисинхронної серії дипломатичних розривів з державами Осі та оголошення війни проти них [10, с. 33-34].

Отож, один із етапів інституціоналізованого втілення Доктрини, що проявив себе у 1930-1940-х роках, полягає у відході від силового втручання та пропозиції діяти через договірну співпрацю, безпекову координацію та панамериканські угоди. Такий перехід демонструє все ще гегемонський підхід

США до регіону та осмислення Доктрини Монро, однак на цьому етапі монроїзм визначається не жорсткими інтервенціями, а кооперацією.

Відображаючи цей новий регіональний світогляд, у 1933 році Аргентина, Бразилія, Уругвай, Чилі та Мексика підписали в Ріо-де-Жанейро Антивоєнний договір про ненапад та примирення, який часто називають Договором Сааведра Ламас. За допомогою цього договору вони засудили агресивні війни «у своїх взаємних відносинах або у відносинах з іншими державами» та зобов'язалися до мирного врегулювання спорів. Договір відновив атмосферу непорозуміння та напруженості між США та країнами Латинської Америки [11, с. 258-259] і підтвердив перехідний етап у розуміння Доктрини Монро як осмислення потреби в договірно врегульованій співпраці.

На наступній Панамериканській конференції в Монтевідео, Латинська Америка, було успішно закріплено принцип абсолютного невтручання в міжнародному праві, всупереч стандарту США щодо неправомірних дій або безсилля, передбаченому принципом Т. Рузвельта. Укладена в результаті цього Конвенція Монтевідео вражаючим чином змінила міжнародне право: договір, у якому США визнали – стосовно Латинської Америки – що «жодна держава не має права втручатися у внутрішні чи зовнішні справи іншої», що «права кожної держави залежать не від влади, якою вона володіє для забезпечення її здійснення, а від простого факту її існування як особи згідно з міжнародним правом». Панамериканізм і Доктрина Монро почали втрачати свою привабливість.

Початковий етап втілення Доктрини Монро полягав в утвердженні США як лідера та захисника Західної півкулі та у встановленні американської гегемонії. Цей етап характеризується терміном «монроїзм», оскільки дуже чітко опирається на принципи Доктрини й практику втручання США, особливо в Центральній Америці і Карибському басейні, жорстке домінування держави та інтервенціонізм у його прямому значенні. Другий етап – етап політики добросусідства – характеризується тим, що він демонструє дзеркальний підхід: відкидання монроїзму та перехід до інструментів міжнародного права

– договірних зусиль – при кооперації з країнами Карибського басейну. Його основні риси: визнання суверенітету держав регіону, використання державного капіталу для підтримки розвитку держав та побудова відносин на базі пактів та угод.

Однак цей новознайдений баланс сил майже одразу ж був порушений наслідками Другої світової війни. До 1945 року США пройшли шлях від колишньої колонії до регіонального гегемона, а потім до глобальної наддержави і були готові зайняти своє місце серед світового лідера в нещодавно запропонованій Організації Об'єднаних Націй. Це поставило державу у прямий конфлікт з міжамериканською безпекою: замість регіональної угоди про безпеку США хотіли глобальної, де вони мали б один з п'яти ключових голосів.

У березні 1945 року США та їхні латиноамериканські партнери зустрілися в Чапульте-Пеку, Мексика, щоб обговорити політичну ситуацію. Початковий план делегатів США полягав у забезпеченні загальної підтримки у регіоні, але швидко стало зрозуміло, що Латинська Америка після Монтевідео не готова до повернення до часів, коли США були неконтрольованою силою і жорстким керівником в регіоні. Латиноамериканський консенсус полягав у тому, що суперечки міжамериканського характеру слід вирішувати, наскільки це можливо, відповідно до міжамериканських методів і систем.

Після прийняття Статуту ООН Латинська Америка почала планувати створення «Органічного пакту» для всієї півкулі (що згодом стане Організацією американських держав). США незабаром запровадили спільну антикомуністичну резолюцію, в якій зазначалося, що «міжнародний комунізм чи будь-яка тоталітарна доктрина несумісні з концепцією американської свободи», та засуджувалися «дії міжнародного комунізму чи будь-якої тоталітарної доктрини». Таким чином, однією з головних цілей США на Десятій Міжамериканській конференції 1954 року було схвалення «однієї або кількох антикомуністичних резолюцій, які не становлять значного інтересу для

багатьох латиноамериканських країн». Це не відповідало намірам латиноамериканських держав, які були набагато більше зацікавлені в післявоєнній економічній співпраці, ніж в антикомунізмі [11, с. 261-262].

У 1954 регіон Латинської Америки схвалив Декларацію солідарності за збереження політичної цілісності американських штатів проти втручання міжнародного комунізму. Латиноамериканський антиінтервенціонізм, хоча й залишався актуальним, більше не був рушійною силою регіональної зовнішньої політики, а США більше не потребували міжнародного права, щоб відобразити імперську логіку Монро «неправильності чи безсилля» («Wrongdoing or Impotence»), оскільки вони забезпечили регіональну співпрацю проти комунізму авторитарними та незаконними засобами [11, с. 263].

Дослідники вважають, що саме тут історична логіка Доктрини Монро повернулась у форматі «неправильності чи безсилля», коли США знову відкривають для себе те, як вони намагалися модифікувати міжнародне право за своїми деклараціями. Отож, третій етап втілення Доктрини Монро, що полягав у її переосмисленні в контексті стратегічної ролі США як глобальної держави, що пов'язано із результатами Другої світової війни. Латинська Америка почала орієнтуватися на регіональні механізми співпраці, спільність держав, міждержавні угоди і разом із цим – відкидати панування США, що не входило в плани держави. Тому Доктрина Монро повинна була забезпечити продовження легітимних інтервенцій США в регіон, що змусило декларацію трансформуватися в нормативну рамку для перебудови міжнародного законодавства та регіонального права. Основні риси цього етапу – діяльність міжнародних організацій та спроби США через них інституціоналізувати власне бачення міжнародного правопорядку та безпеки, утвердившись в них як ключові лідери.

Війна з терором змінила цю динаміку. Теракти 11 вересня поновили спроби розширити правила застосування сили Статуту ООН більш інституціоналізованим чином, зокрема тому, що, на відміну від попередніх

десятиліть, питання транснаціонального тероризму нелегко узгоджувалося з бажаним курсом дій США. Жодна з держав не здійснювала збройного нападу на США, і США не могли стверджувати, що діяли в цілях самооборони, тому Вашингтон стверджував, що дії недержавних суб'єктів можуть призвести до права на самооборону (у випадку з інтервенцією до Афганістану) і що самооборона може бути повністю превентивною (у випадку з інтервенцією до Іраку).

Через невизначеність, спричинену цим сценарієм, у 2012 році Д. Бетлехем, який був головним юрисконсультаном Міністерства закордонних справ та у справах Співдружності Великої Британії, опублікував знакову статтю в Американському журналі міжнародного права під назвою «Самозахист від неминучого або фактичного збройного нападу з боку недержавних суб'єктів». Він додав до цієї статті додаток, що містив шістнадцять принципів, які, як він стверджував, були сформовані в результаті детальних обговорень протягом останніх років з Міністерством закордонних справ, Міністерством оборони та військовими юрисконсультами з низки держав, які мають оперативний досвід у цих питаннях. Ці принципи стали новим осмисленням Доктрини. Принцип 11 звучав наступним чином: «Умова згоди не діє за обставин, за яких є розумні та об'єктивні підстави для висновку, що третя держава змовляється з недержавним суб'єктом або іншим чином не бажає ефективно стримувати збройну діяльність недержавного суб'єкта»; принцип 12 повторив формулу, але змінив критерії змови або небажання для «нездатності» стримувати діяльність недержавного суб'єкта [11, с. 265].

Іншими словами, якщо імперська держава односторонньо виявляє наявність абстрактної загрози (тероризм у формулюванні «небажання або нездатність» / громадянська війна у формулюванні «Доктрини Монро») в межах бомбардувальної географії, виправдано односторонньо визначити нездатність та/або небажання (правопорушення та/або безсилля у формулюванні «Доктрини Монро») стримувати цю загрозу.

Таким чином, Доктрина Монро в стандарті «неправильності чи безсилля» та «небажання чи нездатності» відображає різні етапи втілення цієї декларації в різні періоди геополітичної ситуації. Стандарт «небажання чи неможливості» не є ні повторним відкриттям давнього міжнародного права, ні нещодавньою пропозицією, висунутою адміністраціями США і зокрема – адміністрацією Д. Трампа. Навпаки, сучасний стандарт «небажання чи неможливості» дотримується тієї ж динаміки, що й стара Доктрина Монро та її переосмислення Т. Рузвельтом.

Це постійно відновлювана імперська логіка, яку імперські держави використовують щоразу, коли їм потрібні інституціоналізовані рішення для часто уявних глобальних загроз. Ця логіка була інституціоналізована між 1904 і 1933 роками в контексті боротьби Латинської Америки проти Доктрини Монро, і вона інституціоналізується як частина так званої Глобальної війни США з тероризмом сьогодні.

Підсумовуючи, можна виокремити чотири ключові етапи втілення Доктрини Монро протягом історії реалізації зовнішньополітичних стратегій США. По-перше, це початковий етап, де Доктрина Монро відображала легітимізацію жорсткого домінування США та втручання держави у країни Західної півкулі. По-друге, це етап політики добросусідства, що тривав з 1930-ті роки по ранні 1940-ві роки, і характеризується інституціоналізованим та договірним впливом США на країни Західної півкулі. Тут вплив Америки полягає у кооперативному втіленні Доктрини Монро через договірну співпрацю, міжнародні угоди та пошуки компромісів у зовнішньополітичних векторах із державами регіону.

По-третє, це антикомуністичний або післявоєнний етап, який характеризується великою роллю США в новостворених міжнародних організаціях та спробах переписати бачення мирного правопорядку та безпеки під критерії Америки. Доктрина Монро тут набуває інституційно-ідеологічного виміру, оскільки нею пояснюється поняття «безпеки», «невтручання та втручання» тощо. По-четверте, сучасний етап втілення

Доктрини Монро, що полягає у відновленні її в стратегічному форматі з акцентом на безпеку та національні інтереси. Чинний лідер США, Д. Трамп, демонструє пряме застосування Доктрини, проголошує її модифіковану форму та використовує історичну декларацію як особистий сильний бренд.

На основі аналізу генези Доктрини Монро у зовнішній політиці США можна констатувати наступні висновки. Встановлено, що розвиток Доктрини не відбувався послідовно, а залежав від низки геополітичних чинників. Основні риси Доктрини – інтервенціоналізм, економічна дипломатія, антикомуністичне стримування, оборонна сутність – у різні періоди її використання осмислювалися по-різному для забезпечення цілей та інтересів Америки. Тому еволюція та генеза Доктрини Монро відбувалась не внаслідок природної модифікації положень декларації, а внаслідок політичних потреб держави та адаптації принципів Доктрини як ідеологічного інструменту.

З'ясовано, що етапи втілення Доктрини Монро умовно можна розділити на чотири ключових. На першому етапі її втілення Доктрина фіксувала класичну пасивну й оборонну функцію, відображала положення, що в подальшому еволюціонували. На другому етапі адаптація Доктрини полягала у зміні геополітичного ландшафту, що вимагало інституціоналізації позиції США та встановлення відносин із Латинською Америкою на основі міжнародного права. На третьому етапі США намагались знову підпорядкувати міжнародне право, оскільки післявоєнний етап дав можливість по-новому розвивати публічну сферу з новими недержавними акторами – міжнародними організаціями, де першість залежала від здатності держави перехопити ініціативу. На четвертому етапі, сучасному, Доктрина Монро існує у переосмисленому варіанті, де пріоритетом є військова потужність, право сили, поділ на сучасні сфери впливу та демонстрація попереджувальних гасел від США.

Генеза Доктрини Монро свідчить про те, що ця декларація унікальна своєю здатністю існувати крізь час, змінюючи свою форму. Варто зазначити, що принципи, які містить Доктрина, досить універсальні, оскільки у різні

періоди геополітичної турбулентності різні їх елементи ставали ключовими для задоволення інтересів США: чи то економічні, чи то ідеологічні, чи то політичні, чи то військові їх засади. Це демонструє силу Доктрини Монро як політичної декларації і стратегічної моделі.

РОЗДІЛ 3.

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ДОКТРИНИ МОНРО В ПОЛІТИЦІ АДМІНІСТРАЦІЇ ДОНАЛЬДА ТРАМПА (2025–2026 рр.)

3.1. Основні зовнішньополітичні кроки адміністрації Дональда Трампа в регіоні

У Стратегії національної безпеки США 2025 року, як вже було зазначено, використання Доктрини Монро зафіксоване не просто декларативно, а як вектор і засада зовнішньої політики. Документ свідчить, що після років ігнорування Сполучені Штати відновлять та забезпечать виконання доктрини Монро, щоб відновити американську перевагу в Західній півкулі та захистити державу та доступ до ключових географічних регіонів по всьому регіону. Метою є позбавлення конкурентів поза півкулею можливості розміщувати сили чи інші загрозливі можливості, або володіти чи контролювати стратегічно важливі активи в півкулі. Цей підхід є відновленням американської могутності та пріоритетів, що відповідає американським інтересам безпеки.

Сполучені Штати зобов'язуються переглянути свою військову присутність у Західній півкулі, що вимагає від держави наступних кроків: 1) коригування глобальної військової присутності для вирішення нагальних загроз у півкулі, особливо місій, визначених у Стратегії, та подалі від театрів військових дій, відносна важливість яких для національної безпеки Америки зменшилася за останні десятиліття чи роки; 2) доцільна присутність Берегової охорони та ВМС для контролю морських шляхів, припинення незаконної та іншої небажаної міграції, зменшення торгівлі людьми та наркотиками, а також контролю ключових транзитних маршрутів; 3) розгортання військ для забезпечення безпеки кордону та боротьби з картелями, включаючи, де необхідно, використання летальної сили для заміни невдалої стратегії, що

базується лише на правоохоронних органах; 4) розширення доступу у стратегічно важливих місцях [12, с. 15-16].

Аналітичний центр США RAND Corporation, під егідою якого було видано у 2023 році звіт щодо регіональної стратегії держав в Західній півкулі, також обґрунтовує необхідність протидії «непівкульним» конкурентам і посилення присутності США в Карибському басейні і в Панамському каналі. Це свідчить про те, що Доктрина Монро отримує не лише політичне схвалення, а й експертно-аналітичну позитивну оцінку і підкріплення [30, с. 84].

Західна півкуля є вузлом для багатьох стратегічних ресурсів, які Америка хоче розвивати у партнерстві з регіональними союзниками, щоб зробити сусідні країни більш процвітаючими на основі спільного вектору розвитку. У документі також зазначається, що конкуренти поза півкулею вже здійснили значне проникнення, як щоб поставити США у не вигідне економічне становище і таким чином, що це може завдати стратегічної шкоди в майбутньому. Допуск цих вторгнень без серйозного опору є ще однією великою американською стратегічною помилкою останніх десятиліть [12, с. 17].

Саме тому Доктрина Монро сьогодні відображена в стратегічно-безпековому документі як основна засада його створення і як основний вектор і база, на якій ця засада функціонує. Білий дім прямо декларує «Trump Corollary to the Monroe Doctrine», тобто курс на відновлення американської гегемонії в Західній півкулі через те, що конкуренти США вже розглядають цей регіон як свою сферу впливу. Для цілей практичного аналізу реалізації принципів Доктрини Монро в політиці адміністрації Д. Трампа за останні роки доцільно розглядати його діяльність через аналітичну формулу «крок адміністрації – наслідки – який принцип Доктрини Монро було застосовано». Варто внести ремарку, що Доктрина Монро тут розглядається на різних етапах її генези у різних переосмисленнях принципів, включно із підходом Д. Трампа і його «Доктриною Донро», яка містить принципи, відмінні від всіх попередніх етапів функціонування Доктрини.

Тож для розгляду практичної реалізації Доктрини Монро на сучасному етапі пропонується розглянути чотири кейси діяльності адміністрації Д. Трампа і встановити основні зовнішньополітичні кроки цієї адміністрації в регіоні і принципи, якими вони забезпечувались. Першим кейсом для практичного розбору є тиск на Панаму і спроби витіснення китайської присутності в Панамському каналі – основній торговій та портовій артерії для США і всього світу, де КНР за останні роки проявляє значну активність та інвестиційну діяльність. Значення артерії охоплює не лише економіко-стратегічний контекст, а й безпекове й геополітичне поле, що робить його об'єктом прискіпливої уваги обох держав. Панамський канал становить важливу частину інфраструктури для світової економіки, забезпечуючи транзит понад 5-6% світової морської торгівлі.

Останні роки Китай активно працює у напрямку утвердження своєї присутності в Латинській Америці: зокрема через ініціативу «Belt and Road Initiative», що охоплює інвестиційну діяльність в регіоні. Проактивна китайська позиція поширює стурбованість серед американських аналітиків щодо військової експансії Пекіну в латиноамериканському регіоні та її негативних стратегічних наслідків. У відповідь США поглибили дипломатичну діяльність для зміцнення своїх позицій у Панамі та протидії китайському впливу. У 2025-му році новопризначений посол США в Панамі, К. Кабрера, назвав першочергові завдання держави в цьому контексті: посилення зв'язків між центральноамериканською країною та Сполученими Штатами і протидія шкідливому впливу Китаю в регіоні [13].

Частиною процедури утвердження американського впливу в Панамі та «повернення контролю» над Панамським каналом стало те, що у березні 2025-го року американський гігант BlackRock у співпраці з консорціумом інших інвесторів оголосили про придбання 80% акцій Hutchison Port Holdings, гонконгської компанії, що включає контроль над портами Бальбоа та Крістобаль, за \$22,8 мільярда. Ця угода була ознаменована лідером США, Д. Трампом, як «знаковий договір, що дасть змогу американському консорціуму

отримати контроль над ключами Панамського каналу і вивести останній з-під китайської власності» [14].

Договір про постійний нейтралітет і функціонування Панамського каналу, підписаний у 1977 році [29], що закріплює нейтральний правовий статус каналу, підсилює тезу про те, що адміністрація чинного Президента США, Д. Трампа, діє в розрізі чинного міжнародно-правового зобов'язання США щодо нейтрального статусу каналу і відходить від міжнародних зобов'язань на користь права сили.

Отож, кроком адміністрації Д. Трампа став жорсткий дипломатичний тиск на Панаму у поєднанні з риторикою про забезпечення захисту і безпеки, що дало швидкий результат без прямого збройного втручання. Дипломатичні візити високопосадовців США забезпечили політичний ефект і прямий сигнал того, що США вважає Панамський канал своєю зоною впливу, а китайську активність там – загрозою.

Наслідком для адміністрації Д. Трампа від заходу стало те, що через політичний примус, право сили і економічний тиск держава швидко змогла забезпечити собі доступ до ключової артерії і ресурсу, що відповідало інтересам США і засадам Доктрини Монро в її сучасному переосмисленні. Посилення американського впливу на цю артерію мало і зворотний ефект, оскільки Панама неоднозначно сприйняла цей жест і розцінила його як тиск на суверенітет, обмеження незалежності і відступ США від своїх зобов'язань [15].

Адміністрація Д. Трампа використала чіткий принцип Доктрини Монро, що полягає в недопущенні зовнішнього втручання в перспективні і пріоритетні сфери впливу США. Оскільки Панамський канал вважається поточною адміністрацією Д. Трампа сферою впливу США і критичною інфраструктурою, доступ до якої має бути ексклюзивним, у цьому кейсі США забезпечили те, аби позапівкульна держава, КНР, не могла користуватися благами та перевагами Панамського каналу в повному обсязі. Цей принцип був використаний у переосмисленні принципу недопущення панування

європейських монархій в Західній півкулі, а тепер логіка стосується Китаю як нового і ключового конкурента США.

Наступним політичним кейсом, що потребує особливої уваги, стали кроки Д. Трампа щодо Венесуели, які відобразили перехід від санкційного режиму до збройного втручання та зміни режиму. У цьому контексті Доктрина Монро знаходить своє відображення якнайчіткіше. У 2025 році Д. Трамп неодноразово заявляв, що США будуть керувати Венесуелою, поки вона не стане "безпечною і розважливою" країною. І згодом, після захоплення президента країни, Н. Мадуро, лідер США повторив ці тези. Ще в 2025 році Венесуела зіткнулася із санкційним режимом в контексті скасування ліцензії Chevron у Венесуелі: мотивацією такого рішення США була відсутність поступок з боку режиму Н. Мадуро [16].

Фактичне збройне втручання та захоплення нафтової інфраструктури Венесуели є демонстрацією того, як США застосовують неомонроїстський підхід: держава діє так, ніби її силове втручання виправдане політичною загрозою країни Західної півкулі. Принцип Доктрини Монро про невтручання у внутрішні справи держав Західної півкулі замінюється оновленим принципом регіонального домінування і гегемонії США. Однак варто критично зазначити про свавільне трактування цього принципу поточною адміністрацією Д. Трампа, оскільки ситуація із захопленням лідера Венесуели має багато спільного із російсько-українською війною, де держава-агресор, Росія, виправдала збройне вторгнення «загрозою власним політичним інтересам» і превентивним нападом.

Можна констатувати, що тут йдеться не про застосування принципу Доктрини Монро, а саме про застосування принципу «Доктрини Донро», переосмисленої історичної декларації поточним лідером Д. Трампом; і це переосмислення не завжди відповідає сутності та змісту оригінальної Доктрини, які були розглянуті в попередніх підпунктах.

Наступним кейсом практичної реалізації Доктрини виступає політика Д. Трампа щодо Куби. У 2025 році Білий Дім опублікував меморандум щодо

Куби [17], в якому Сполучені Штати визнають необхідність більшої свободи та демократії, покращення поваги до прав людини та розширення вільного підприємництва на Кубі. Кубинський народ довгий час страждав від комуністичного режиму, який придушує їхні законні прагнення до свободи та процвітання (секція 1). Д. Трамп задекларував, що його адміністрація буде керуватися інтересами національної безпеки та зовнішньої політики Сполучених Штатів, а також солідарністю з кубинським народом.

Меморандум містить перелічені умови того, що має виконувати США на забезпечення задекларованого процвітання Куби: 1) припинення економічної практики, яка непропорційно вигідна кубинському уряду або його військовим, розвідувальним чи безпековим службам чи персоналу за рахунок кубинського народу; 2) дотримання встановленої законом заборони на туризм на Кубу; 3) підтримка економічного ембарго Куби через протидію заходам, що закликають до припинення ембарго, в Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних форумах; 4) поширення зусиль щодо підтримки кубинського народу шляхом розширення інтернет-послуг, вільної преси, вільного підприємництва; 5) не відновлювати політику «Мокра нога, суха нога», яка заохочувала незліченну кількість тисяч кубинських громадян ризикувати своїм життям, щоб незаконно подорожувати до Сполучених Штатів; 6) забезпечення того, аби взаємодія між Сполученими Штатами та Кубою сприяла інтересам Сполучених Штатів та кубинського народу (секція 2).

Фактично, зазначений Меморандум посилив економічну блокаду Куби, заборону туризму, відповідно й туристичних прибутків, блокування фінансових кіл та ускладнив незалежну взаємодію кубинського народу з іншими міжнародними акторами. Пом'якшення, які запровадила щодо Куби адміністрація Д. Байдена, були скасовані, і це викликало заперечення з боку кубинського народу. Однак у 2026 році Д. Трамп пішов далі і оголосив дії кубинського уряду виключною загрозою для національної безпеки США. Показовим є те, що кейс Куби розглядається дослідниками як кейс «іншої Венесуели» [18].

Тут продемонстровано, як США використовують економічні важелі, що також було одним із етапів використання Доктрини Монро в контексті доларової дипломатії раніше, однак за адміністрації Д. Трампа ці економічні важелі радше виконують роль економічного примусу, який підриває незалежність небажаного Америці уряду держави Західної півкулі. Протести в Гавані й публічні акції після таких дій у Мороні демонструють те, що обмеження, впроваджені Америкою, вдарили по внутрішній ситуації Куби, створивши ризик гуманітарної катастрофи, перебоїв з критичною інфраструктурою і призвівши до міжнародної критики США і, особливо, до критики поточної політики Д. Трампа.

У цьому випадку найбільш чітко в контексті Доктрини Монро проглядається принцип утвердження особливої ролі США в Західній півкулі та права коригувати політичний курс держав регіону під інтереси США. Якщо Доктрина Монро фіксувала втручання в політичний курс країн на попередніх етапах функціонування Доктрини через заборону ворожих ідеологій чи течій, то зовнішньополітичні кроки Д. Трампа нині свідчать про перехід до значно агресивнішої політики забезпечення цього принципу – пряме втручання у внутрішні справи держави, якщо їх режим трактується як ворожий до режиму США.

Останній приклад зовнішньополітичних кроків Д. Трампа в контексті сучасного застосування Доктрини Монро в Західній півкулі – це війна з картелями у Латинській Америці. Безсумнівно, країни Карибського басейну характеризуються дуже високим рівнем наркотичного обігу і високою кількістю кримінальних груп, яка щороку зростає. Несанкціонована економічна активність у цій сфері породжує побоювання США щодо особистої національної безпеки, оскільки в Домініканській Республіці, на Ямайці, в Колумбії, Венесуелі, Бразилії, Перу, Болівії, Чилі, Парагваї, Панамі, Еквадорі, Коста-Ріці, Аргентині тощо фіксується значний приріст існування кримінальних груп, що пов'язані з наркотрафіком [19].

Описаний кейс полягає в мілітаризації антинаркотичної політики, оскільки Д. Трамп попросив Латинську Америку застосовувати військову силу проти наркокартелів та сфери торгівлі наркотиками задля забезпечення американської безпеки. За оцінками CNN, Білий дім підштовхував країни Західної півкулі до використання військових служб проти наркокартелів, паралельно нарощуючи власну присутність тренувальних місій та антинаркотичних заходів в Мексиці.

Для міжнародної спільноти місія США полягає в боротьбі з наркобізнесом і тіньовою економікою, що має безпрецедентні оберти в сфері наркотиків, однак справжній інтерес Америки полягає в нарощенні власної ексклюзивної присутності в країнах Латинської Америки, яка подається через захист і придушення нафкосфери. Військова присутність потужної країни, навіть із фоновією місією боротьби з наркотрафіком та наркокартелями, на території іншої держави є загрозою для національного суверенітету, передусім Мексики, і значно хвилює національних політиків Латинської Америки. Законність, доказова база та межі допустимого втручання США також ставляться під сумнів через агресивні методи антинаркотичної кампанії, які включають американські удари по суднах, які є підозрюваними у перевезенні наркотичних речовин.

Прослідковується класичний принцип Доктрини Монро, що полягає в переході від невтручання у внутрішні справи до прямого і відвертого інтервенціоналізму, який маскується під грифом захисту національних інтересів Америки. В сучасній «Доктрині Донро» боротьба з наркокартелями виправдовує активність американських агентств на території Латинської Америки, їх вкорінення, інтеграцію в регіон і закріплення там.

Підсумовуючи, можна констатувати основні кроки адміністрації Д. Трампа в регіоні у 2025-2026 рр., що полягали у встановленні жорсткого контролю над ресурсозабезпеченими державами і торговими артеріями, стримуванні нових конкурентів, які тепер є не європейськими монархіями, а новими державами технологічно та політично високого рівня; ескалації дій

щодо Куби попри декларацію підтримки, новому осмисленні боротьби із загрозами національній безпеці через пряму інтервенцію в держави Західної півкулі.

Розглянуті практичні кроки адміністрації Д. Трампа в Кубі, Мексиці, Венесуелі, Панамі також демонструють й те, які «Доктрина Донро» отримує новий вимір – більш агресивний, більш державоцентричний та більш інтервенціоністський. Варто критично зауважити, що Доктрина Монро тут виступає не стільки гнучким інструментом, який може слугувати навіть не до кінця легітимним та правомірним засадам зовнішньої політики США, а демонструє те, як таку політичну декларацію можна модифікувати залежно від потреб держави та її поточного лідера.

3.2. Аналіз офіційної риторики адміністрації Дональда Трампа щодо Західної півкулі

Вагомою частиною дослідження є аналіз наративів Д. Трампа, оскільки саме в риториці чинного лідера часто звучить повернення засад Доктрини Монро, використання її ідей та наголошення на тому, що США має діяти відповідно до закріплених у ній принципів. У 2025 році Білий дім опублікував президентське послання щодо річниці Доктрини Монро. В ньому було оголошено, що традиційна Доктрина доповнюється так званим «доповненням Трампа»: «американський народ, а не іноземні держави чи міжнародні інституції, завжди контролюватиме свою власну долю в нашій півкулі». Доктрина Монро в посланні була названа сміливою політикою, що відкидає іноземне втручання далеких країн і впевнено стверджує лідерство Сполучених Штатів у Західній півкулі.

Окрема увага у посланні була сфокусована на поточній діяльності адміністрації Д. Трампа: зупинка потоку наркотиків через Мексику, припинення вторгнення нелегальних мігрантів уздовж південного кордону та ліквідація наркотерористичної мережі по всій Західній півкулі; укладання торговельних угод з Сальвадором, Аргентиною, Еквадором та Гватемалою, що

забезпечує ширший та більш спрощений доступ до ринку [20]. Президентським посланням Д. Трамп зосереджує увагу на тому, що Доктрина Монро повертається в ідеологічно новому наповненні із фокусом на відновлення американського лідерства, яке було втрачено за управлінням попередньої адміністрації. Сучасна «Доктрина Донро» поєднана з трьома ключовими тезами: боротьба з наркотрафіком, боротьба з нелегальною міграцією і поверненням американської гегемонії в Західній півкулі. «Доктрина Донро» є частиною зовнішньополітичного курсу Д. Трампа і елементом його самоідентифікації як лідера США.

Наступною важливою промовою Д. Трампа є президентське звернення щодо річниці перемоги у мексикансько-американській війні, яка «забезпечила американський південний захід, відновила американський суверенітет і поширила обіцянку американської незалежності на весь величний континент». Лідер США наголошує на тому, що з моменту зайняття посади він не шкодував зусиль для захисту південного кордону від вторгнення, підтримки верховенства права та захисту США від сил зла, насильства та руйнування. Адміністрація Д. Трампа зупиняє потік наркотиків, що потрапляють до країни через Мексику, припиняє вторгнення нелегальних іноземців уздовж південного кордону та ліквідує наркотерористичні мережі по всій Західній півкулі. До того ж, вказано про зупинку контролю ворожої іноземної держави над Панамським каналом і відновлення морського панування. Д. Трамп фіксує, що він прагне агресивно проводити політику миру через силу «Америка понад усе» та продовжуватиме підтверджувати наступництво Доктрини Монро, щоб забезпечити безпеку, процвітання та свободу півкулі [21].

Це президентське послання дуже важливе для демонстрації переосмисленої Доктрини Монро, оскільки Д. Трамп пов'язує сучасну політику США з історією американського домінування і заявляє, що сучасні прояви продовження цієї політики полягають у віддаленні КНР від Панамського каналу, відновленні морського панування США і переконання нації у відданості Д. Трампа принципам Доктрини Монро. Ця президентська

промова чітко підсвічує два монроїстичні принципи: перший – Західна півкуля як ексклюзивна сфера впливу США, другий – як недопущення будь-якого іншого впливу великих акторів у Західній півкулі і виключне домінування Америки.

Ще одним вагомим актом в системі нормативно-правового закріплення Доктрини Монро, що вже є вагомим кроком її легітимізації в діяльності адміністрації Д. Трампа, є виконавчий наказ, що стосується загроз Сполученим Штатам від кубинського уряду [22]. Виконавчий наказ є президентським документом, який швидко і оперативно модифікує політику у тій чи іншій сфері і, хоча й не має статусу закону Конгресу, та здатний впливати на діяльність виконавчої гілки влади, її інституцій і політик, які формуються урядом.

Виконання принципів Доктрини Монро у виконавчому наказі демонструє підхід Д. Трампа до політики. Виконавчі накази залежні від тої чи іншої адміністрації президента, і накази попередника легко скасовуються і можуть бути замінені іншими виконавчими наказами. Саме тому Д. Трамп вже скасував низку виконавчих наказів свого попередника, Д. Байдена, і видав нові, які заслуговують на увагу, оскільки описують зовнішньополітичний курс поточної адміністрації.

Відповідно до зазначеного виконавчого наказу, уряд Куби вжив надзвичайних заходів, які завдають шкоди Сполученим Штатам та загрожують їм. Режим об'єднується з численними ворожими країнами, транснаціональними терористичними групами та зловмисними суб'єктами, що вороже налаштовані до Сполучених Штатів, включаючи уряд Російської Федерації (Росія), Китайську Народну Республіку (КНР), уряд Ірану, ХАМАС та Хезболлу, а також надає їм підтримку. Наприклад, Куба відверто приймає небезпечних супротивників Сполучених Штатів, запрошуючи їх розмістити на Кубі складні військові та розвідувальні потужності, які безпосередньо загрожують національній безпеці Сполучених Штатів. Куба продовжує будувати глибоку співпрацю з КНР у сфері розвідки та оборони. Куба вітає

транснаціональні терористичні групи, такі як Хезболла та ХАМАС, створюючи безпечне середовище для цих зловмисних груп, щоб ці транснаціональні терористичні групи могли будувати економічні, культурні та безпекові зв'язки в усьому регіоні та намагатися дестабілізувати Західну півкулю, включаючи Сполучені Штати (секція 1).

Відповідно до виконавчого наказу, Сполучені Штати мають нульову толерантність до грабіжницьких дій комуністичного кубинського режиму. Сполучені Штати діятимуть для захисту зовнішньої політики, національної безпеки та національних інтересів Сполучених Штатів, зокрема шляхом притягнення кубинського режиму до відповідальності за його зловмисні дії та відносини, водночас залишаючись відданими підтримці прагнень кубинського народу до вільного та демократичного суспільства.

Відповідно до секції 2 виконавчого наказу, Д. Трамп зобов'язує уряд США вжити наступні дії: 1) додаткова адвалорна ставка мита на товари, що імпортуються до Сполучених Штатів, які є продукцією будь-якої іншої країни, яка прямо чи опосередковано продає або іншим чином постачає будь-яку нафту Кубі; 2) санкції проти будь-якої іноземної країни, що прямо чи опосередковано продає або іншим чином постачає будь-яку нафту Кубі; 3) додаткова адвалорна ставка мита на товари, що є продукцією країни, що, як встановлено, прямо чи опосередковано продає або іншим чином постачає будь-яку нафту Кубі.

Відповідно до цього нормативно-правового акту США та позиції і риторики Д. Трампа, Куба описується не просто як країна з небажаним і ворожим до США режимом, а як майданчик, де розгортаються небажані і ворожі режими інших великих акторів, що становить додаткову загрозу для національної безпеки Америки. Риторика чинного президента США полягає в тому, що, за його словами, Куба є платформою для російських розвідувальних потужностей, а також для діяльності терористичних груп, боротьба з якими є однією з засад зовнішньої політики США сьогодні. Ще однією підставою накласти санкції на Кубу є її тісна співпраця із КНР як з основним конкурентом США на міжнародній арені.

Виконавчий наказ є показовим, оскільки він містить неомонроїстську риторичку, що полягає в тому, що загроза для національної безпеки США описується не як проблема національного режиму Куби, а як порушення загального безпекового режиму і порядку Західної півкулі, який забезпечує своїми силами США. Вже йшлося про те, що Доктрина Монро визначає США як «поліцейського» Західної півкулі, і один із етапів розвитку Доктрини Монро полягає в боротьбі з ворожими режимами для США.

Це досить показово, оскільки під поняття «ворожої течії та режиму» можуть підпадати різні явища: колись це був комунізм, сьогодні це державоцентризм КНР і, як свідчить практична реалізація Доктрини Монро в 2025-2026 рр., навіть національні режими країн Західної півкулі іноді сприймаються США як ворожі. Таким чином, «Доктрина Донро» повертає традиційну ідею Доктрини Монро, де присутність зовнішніх акторів і їх вплив в будь-якому форматі в країнах Західної півкулі є неприйнятним, автоматично ворожим і загрозливим для США.

В Стратегії національної безпеки США 2025 року риторика Д. Трампа прямо вписує відновлення і набуття Доктриною Монро актуальності; йдеться про внесення «колорарію Трампа» до Доктрини Монро, що означає офіційну інтеграцію декларації у роботу адміністрації Д. Трампа [17, с. 5]. Відновлення американського домінування та верховенства в Західній півкулі вже зафіксовано прямо у відповідній Стратегії і не відображає етап договірного міжнародного права чи спроб врегулювати співпрацю між державами на рівні угод та партнерств. Риторика свідчить про пряме інтервенційне відновлення першості США в Західній півкулі і, як бачимо на практиці, у виняткових випадках – через збройні інтервенції та право сили.

У офіційних наративах Д. Трампа Західна півкуля мислиться як плацдарм для конкуренції «непівкульних акторів» з США та бажання перших володіти перспективними активами, вузлами, логістичними артеріями і інфраструктурними ресурсами. Тому безпеку Західної півкулі Д. Трамп пов'язує із безпекою США, а оскільки будь-який вплив на Західну півкулю

автоматично є небезпечним для Америки, то превентивне вторгнення і ескалація, відповідно до риторики Д. Трампа, є виправданою [17, с. 15-16].

Цікаво, що один із принципів Доктрини Монро прямо вписано в осмисленій формі в Стратегії національної безпеки 2025 року, і він звучить як «залучати і розширювати». Цей принцип діє на противагу етапу втілення доктрини Монро з принципом «небажання або нездатності» і демонструє ретроспективне осмислення американського впливу і сучасний новий етап втілення Доктрини Монро в баченні Д. Трампа. Регіональна політика, таким чином, подається як активний процес побудови нового регіонального порядку за американськими мотивами із виправданим застосуванням часто нелегітимних заходів.

Доцільно зауважити, що «Доктрину Монро» й риторику Д. Трампа щодо Доктрини Монро не варто зводити виключно до побудови його власного бренду. «Доктрина Монро», як вже було констатовано, відображає частково стереотипне продовження американського мислення, де Сполучені Штати стоять на чолі концепції Manifest Destiny XIX ст., продовжують своє домінування через Pax Americana після 1945-го року та на сучасному етапі демонструють месіанський підхід через гасло MAGA [27, с. 130]. Тому «Доктрина Монро» не відображає виключно локальну модифікацію традиційної Доктрини Монро, а є предметом ширшої геополітичної дискусії, концепцією відновлення «втраченого справедливого лідерства» США та зміцнення глобальної системи безпеки через провідну роль Америки.

Підсумовуючи аналіз офіційної риторики адміністрації Д. Трампа щодо Західної півкулі, можна встановити роль і місце Західної півкулі в системі безпеки США і прослідкувати, як змінилась риторика Д. Трампа у порівнянні з його попередниками відповідно до розглянутих документів. Так, Західна півкуля постає як зона американського контролю на противагу тим етапам Доктрини Монро, коли ця зона поставала як рівноправний партнер. Нині Західна півкуля розглядається як безпековий об'єкт, від якого залежить національна безпека США.

Саме тому увага щодо Західної півкулі зосереджена на її національних течіях, існуванні ворожих до США режимів, активності «непівкульних акторів» тощо. Будь-який із цих чинників, якщо він наявний, трактується як загроза національним інтересам США. В наративах Д. Трампа помітно посилюються мілітарні й санкційні мотиви, часто спостерігається теза щодо контролю, примусу, загрози, блокади, санкцій, погроз і силового встановлення порядку. В промовах часто звучить займенник «наша півкуля», «наша сфера впливу», «наші ключові активи», що свідчить про ексклюзивну роль США в півкулі, яку Америка і, зокрема, її лідер намагається нав'язати міжнародній спільноті. Аналіз офіційної риторики Д. Трампа свідчить про те, що Вашингтон розглядає Західну півкулю як плацдарм, де діють американські правила, принципи, закони і методи.

3.3. Практичне втілення принципів Доктрини Монро в зовнішньополітичній традиції США

Практичне втілення принципів Доктрини Монро в зовнішньополітичній традиції США проходило декілька етапів, які вже були встановлені в межах дослідження. Декларативні засади доктрини поступово трансформувалися і перетворювалися у ідеологічні і політичні спрямування, які визначали вектор тої чи іншої адміністрації президента держави. Кілька сталих форм практичного втілення цих принципів можна визначити теоретично: право не допускати вплив зовнішніх акторів в Західній півкулі, «поліцейська» функція США в регіоні, міжамериканське лідерство на основі міжнародної кооперації і антикомуністичний безпековий простір Західної півкулі без ворожих до США режимів.

Однією з визначних сфер втілення принципів Доктрини Монро в зовнішній політиці США стала логіка держави в Карибській кризі. Карибська ракетна криза жовтня 1962 року була прямим і небезпечним протистоянням між Сполученими Штатами та Радянським Союзом під час «холодної війни» і моментом, коли дві наддержави найбільше наблизилися до ядерного конфлікту.

Криза була унікальною в багатьох аспектах, характеризуючись розрахунками та прорахунками, а також прямими та секретними комунікаціями та непорозуміннями між двома сторонами. Вона також характеризувалася тим, що розгорталася переважно на рівні Білого дому та Кремля за відносно незначного втручання відповідних бюрократичних структур, які зазвичай беруть участь у процесі зовнішньої політики.

Після невдалої спроби США повалити режим Ф. Кастро на Кубі шляхом вторгнення в затоку Свиней, і поки адміністрація Д. Кеннеді планувала операцію «Мангуст», у липні 1962 року радянський прем'єр М. Хрущов досяг таємної угоди з кубинським прем'єром Ф. Кастро про розміщення радянських ядерних ракет на Кубі для стримування будь-яких майбутніх спроб вторгнення. Будівництво кількох ракетних об'єктів розпочалося наприкінці літа, але американська розвідка виявила докази загального нарощування радянських озброєнь на Кубі, включаючи радянські бомбардувальники Іл-28, під час планових спостережних польотів. Ці зображення були представлені Білому дому наступного дня, що призвело до початку Карибської ракетної кризи.

Д. Кеннеді скликав своїх найближчих радників, щоб розглянути варіанти та визначити курс дій для Сполучених Штатів, який би дозволив вирішити кризу. Президент обрав золоту середину: 22 жовтня він наказав запровадити військово-морський «карантин» Куби. Використання слова «карантин» юридично відрізняло цю дію від блокади, яка передбачала наявність воєнного стану; використання слова «карантин» замість «блокади» також дозволило Сполученим Штатам отримати підтримку Організації американських держав.

Того ж дня Д. Кеннеді надіслав листа М. Хрущову, в якому заявив, що Сполучені Штати не дозволять постачати наступальну зброю на Кубу, і вимагав від Радянського Союзу демонтувати ракетні бази. М. Хрущов відповів на повідомлення Д. Кеннеді заявою, що американська блокада є «актом агресії» і що радянським кораблям, що прямували на Кубу, буде наказано продовжити рух. Тим часом розвідувальні польоти США над Кубою показали, що радянські ракетні об'єкти наближаються до оперативної готовності.

Оскільки кінця кризи не було видно, американські війська були переведені в стан готовності.

Однак того ж дня криза набула драматичного повороту. Кореспондент ABC News Д. Скалі повідомив Білому дому, що до нього звернувся радянський агент із пропозицією досягти угоди, за якою Радянський Союз виведе свої ракети з Куби, якщо Сполучені Штати пообіцяють не вторгтися на острів. Хоча американські експерти були переконані в достовірності послання М. Хрущова, надія на вирішення проблеми була недовгою. Наступного дня М. Хрущов надіслав ще одне повідомлення, в якому зазначив, що будь-яка запропонована угода повинна включати виведення американських ракет «Юпітер» з Туреччини. Д. Кеннеді та його радники готувалися до нападу на Кубу протягом кількох днів, шукаючи будь-яке дипломатичне вирішення, що залишилося.

Ігнорування другого повідомлення М. Хрущова було ризикованим кроком. Генеральний прокурор Р. Кеннеді потім таємно зустрівся з послом СРСР у Сполучених Штатах А. Добриніним і заявив, що Сполучені Штати планують вивести ракети "Юпітер" з Туреччини в будь-якому разі, і що вони зроблять це незабаром, але це не може бути частиною жодного публічного вирішення ракетної кризи. Наступного ранку М. Хрущов опублікував публічну заяву про те, що радянські ракети будуть демонтовані та виведені з Куби. Криза закінчилася, але військово-морський карантин тривав доти, доки Радянський Союз не погодився вивести свої бомбардувальники Іл-28 з Куби, і 20 листопада 1962 року Сполучені Штати припинили свій карантин [23].

Карибська криза демонструє яскраве втілення принципу Доктрини Монро, який був засвідчений у період «холодної війни». Логіка декларації проявилася у безпековій сфері, оскільки радянські ракети на Кубі були неприйнятною загрозою національній безпеці США і визначались як присутність «непівкульної держави», що ворожа до США, в Західній півкулі. Один із етапів розвитку Доктрини Монро полягав у її антикомуністичній спрямованості, що прямо забороняла поширення комунізму як течії в

держав, безпека яких впливає на безпеку США. Карибська криза демонструє, як принцип неприйнятної присутності ворожої держави втілений у зовнішньополітичній традиції США: держава готова йти на радикальні заходи задля забезпечення антикомуністичного вектору і власної безпекової стратегії.

Практичне втілення принципу відповідальності США за збереження порядку та захист життя та майна в країнах Західної півкулі. Щоб не допустити втручання інших держав та забезпечити фінансову платоспроможність, президент Т. Рузвельт доповнив Доктрину Монро висновком: «правопорушення... можуть в Латинській Америці, як і в інших місцях, зрештою вимагати втручання якоїсь цивілізованої нації.., а в Західній півкулі дотримання Сполученими Штатами Доктрини Монро може змусити Сполучені Штати, хоч і неохоче, у кричущих випадках таких правопорушень або безсилля, застосувати міжнародну поліцейську владу» [24].

Т. Рузвельт пов'язав свою політику з Доктриною Монро і заявив, що, відповідно до Доктрини Монро, Сполучені Штати мають право використовувати «міжнародну поліцейську силу», щоб покласти край хронічним заворушенням чи правопорушенням у Західній півкулі. Доктрина Монро прагнула запобігти європейському втручання в Західній півкулі, але тепер «колорарій Рузвельта» виправдовував американське втручання по всій Західній півкулі.

Практичні кроки втілення «коларарія Рузвельта» полягають в діяльності США стосовно Куби, Венесуели та Панам, обмеженні театру воєнних дій на Близькому Сході. Принцип відроджений в позиціонуванні США як держави, яка відповідальна за безпеку і контроль в Західній півкулі, однак тепер підставами ескалації та втручання виступають не тільки слабкості правопорушення в зазначених державах, а й присутність «непівкульних конкурентів» США, що впливає на безпеку держави.

Важливо розрізняти: «коларарій Рузвельта» закріпив право на міжнародну поліцейську владу для того, аби європейські монархії не могли

свавільно втручатися в внутрішні справи держав західної півкулі. «Доктрина Донро» або «колорярій Трампа» передбачає право на безпекове управління, а безпека є національною основою будь-якої держави. Тобто, фактично, «Доктрина Донро» легалізує управління однієї з ключових сфер держав Західної півкулі і передання цього управління США.

Підсумовуючи, можна констатувати, що практичне втілення принципів Доктрини Монро в зовнішньополітичній традиції США постерігалось протягом всієї історії держави. Під час «холодної війни» ці принципи втілювалися у антикомуністичному векторі та бажанні США обмежити вплив «невпівкульних конкурентів» і їх течій на зазначені країни, оскільки побудова ворожої до США ідеології там загрожувала підвалинам американської безпеки. В сучасному вимірі втілення цих принципів полягає в реалізації нової політики Д. Трампа щодо, зокрема, Панами, де логіка полягає не просто в захисті держави і критичної інфраструктури, а в утвердженні ексклюзивного права США на користування і монополію в цьому регіоні.

У випадку Венесуели санкції мали форму захисту країни від іноземного впливу, однак їх ширший зміст полягав у реалізації силового втручання США, ослабленні внутрішньої системи країни і подальшій насильницькій зміні режиму. Зовнішньополітичні утиски Куби демонструють те, як Доктрина Монро в різному переосмисленні відображає гнучкий інструмент різної адміністрації президентів США. Економічні обмеження як спосіб встановлення бажаного Америці режиму демонструються протягом всієї історії взаємовідносин Куби та США.

Систематизація проаналізованих зовнішньополітичних кроків Д. Трампа в контексті «Доктрини Донро» свідчить про те, що ця проголошена декларація виступає набором практик, які не є ситуативними, а радше взаємопов'язаними кроками зовнішньої політики Президента США. Як зазначає Гай-Нижник П. П., доктрина Д. Трампа потребує концептуалізації саме як інтегральне явище в контексті ерозії ліберального міжнародного порядку, кризи мультилатералізму та зростання ролі національного інтересу у зовнішній політиці провідних

держав [26, с. 10-14; с. 53-54]. В цьому світлі дослідник аналізує «Доктрину Донро» через ключові напрями формування оновленого міжнародного правопорядку: імпероцентричного – де великі актори ділять сфери впливу між собою на міжнародній арені; та дігнуцентричного – де міжнародне право та компроміси виступають основними інструментами врегулювання міждержавних конфліктів та глобального управління [26, с. 60-61].

З аналізу практичної реалізації принципів Доктрини Монро в політиці адміністрації Д. Трампа 2025-2026 рр. встановлено, що зовнішньополітичні кроки цієї адміністрації в Західній півкулі за останні роки мали системний та структурний характер і відповідали чіткому курсу відновлення американського домінування. Ці кроки були проявлені у форматі дипломатичного й політичного тиску на Панаму, жорсткої економічної та санкційної блокади Куби, ескалації та інтервенції у Венесуелі, а також військового закріплення в Мексиці у форматі боротьби з наркокартелями. Зовнішньополітичні кроки Д. Трампа, таким чином, поєднували політичний, дипломатичний, військовий та економічний чинники, що свідчить про повернення до політики поділу на сфери впливу.

З'ясовано, що в офіційній риториці Д. Трампа Західна півкуля постає як монопольний і ексклюзивний простір США для встановлення там вигідних Америці режимів і боротьби із ворожими. Наративи чинного лідера США включають власницькі тези про «нашу півкулю», загрози, контроль над ключовими артеріями і інфраструктурою, що свідчить про те, що Д. Трамп розглядає Західну півкулю з торгової, економічної, інфраструктурної точок зору насамперед. В контексті Доктрини Монро це означає її гегемоністичний принцип і його відродження.

Проаналізовано, що практичне втілення принципів Доктрини Монро в Західній півкулі на сучасному етапі активно проявляється у міжнародній «поліцейській» ролі США і, як задекларовано в риториці Д. Трампа, в принципі відповідальності США за безпеку Західної півкулі. Останній принцип в Доктрині Монро переосмислений і означає, що безпека Західної

півкулі насамперед полягає у праві США втручатися в будь-якому форматі в внутрішні справи цих країн. Таким чином, «Доктрина Донро» не створює нових принципів, а тільки модифікує Доктрину Монро, яка за каденції різних лідерів США сприймалася як інструмент для досягнення економічних цілей, дипломатичних цілей, а тепер цілей суперництва на геополітичній арені.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного комплексного дослідження еволюції принципів Доктрини Монро у зовнішньополітичній стратегії адміністрації Д. Трампа у 2025-2026 рр. вдалося констатувати наступні висновки. Встановлено, що Доктрину Монро помилково розглядати як набір статичних принципів, оскільки її роль у зовнішній політиці США зводиться до того, що вона є гнучким інструментом, який адаптується під будь-яку геополітичну ситуацію. Дослідження її категоріально-понятійного апарату показало, що термінологія залишається сталою, попри те, що різна адміністрація президента США може вкладати в неї різний сенс: акцентувати на безпеці, гегемонії, принципі невтручання, принципі захисту національних інтересів чи економічному впливі. Тому Доктрину Монро варто сприймати як нелінійну декларацію, що зберігає універсальні принципи, на яких може будуватися зовнішня політика США, однак через оптику втілення цих принципів різними адміністраціями президентів США сама Доктрина може виражатися по-різному.

З'ясовано, що еволюція та генеза Доктрини Монро полягає у модифікації та перерозподілі пріоритетів самої доктрини. На різних етапах функціонування та втілення Доктрини Монро в зовнішньополітичних курсах різних президентів США американські адміністрації підсвітлювали в ній ті пріоритети і принципи, які вважали фундаментальними саме для своєї політики: спочатку це антиколоніальний та антимонархічний акцент, потім інтервенціоністський та виправдання ескалації заради забезпечення власної безпеки, далі – антикомуністичний. Це свідчить, що генеза Доктрини Монро є суперечливою, однак це не варто розглядати як слабкість декларації, оскільки її суперечливість залежить від трактування Доктрини тою чи іншою адміністрацією під час різних геополітичних обставин. Тому Доктрину Монро

і її генезу доцільно сприймати як вихідні умови, на яких базуються зовнішньополітичні курси президентів США.

Досліджено, як риторика Д. Трампа та офіційні публікації поточної адміністрації Президента США представляють Доктрину Монро в контексті модифікації її до «Доктрини Донро». Сьогодні Доктрина Монро виступає демонстративним ідеологічним інструментом, який показує право на силу США, що відбивається в досить жорсткій риториці Д. Трампа: «наша Західна півкуля», жорсткі санкційні та економічні блокади країн Західної півкулі, національні режими яких не співпадають із баченням і уявленнями про безпеку Д. Трампа тощо.

На відміну від більш стриманих підходів до використання доктрини Монро за каденції Б. Обама та Д. Байдена, коли Доктрина Монро майже не згадувалася як вихідний принцип зовнішньої політики, Д. Трамп зробив її стратегічно значущою і закріпив як свій особистий бренд і як основну спрямованість безпекової політики США. Тому «Доктрина Донро» у варіанті Д. Трампа сьогодні еволюціонувала до радикального фокусу на сферах впливу, політичному контролі, економічних санкціях і боротьбі з «непівкульними конкурентами», що загрожують домінуванню США. Як справедливо зазначає Гай-Нижник П. П., «Доктрина Донро» має розглядатися не як сукупність ситуативних рішень, а як цілісний зовнішньополітичний феномен, що визначає один з двох можливих векторів формування новітнього світового порядку імпероцентричний.

Таким чином, еволюцію принципів Доктрини Монро у баченні Д. Трампа варто розглядати як модифікацію відповідно до поточних пріоритетів адміністрації. В цьому полягає основна унікальність природи самої Доктрини: вона зберігає зовнішньополітичні стандарти США, однак дозволяє кожному лідеру адаптувати її під власну зовнішню політику і модель дій. Саме тому в 2025-2026 рр. Доктрина Монро набула більш радикальної, персоналізованої та силової форми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лоссовський І. Два століття концептуальної еволюції Доктрини Монро та її можливе застосування новим азійським гегемоном. *Україна дипломатична*. 2024. № 47. С. 838–850. URL: https://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/110_2024.pdf(дата звернення: 21.04.2026).
2. Samakashvili T. The Usa As A Global Power: Monroe Doctrine Or Wilsonianism. *Journal of Advance Research in Social Science and Humanities*. 2024. № 47. С. 1–5. URL: <https://iphopen.org/index.php/ssh/article/view/346/239>(дата звернення: 21.04.2026).
3. Scarfi J. P. The Trump Corollary and the Legacy of the Monroe Doctrine: The End of International Law?. *E-International Relations*. 2026. URL: <https://www.e-ir.info/2026/02/04/the-trump-corollary-and-the-legacy-of-the-monroe-doctrine-the-end-of-international-law/>(дата звернення: 21.04.2026).
4. Доктрина Донро: що це таке насправді – і чому це тривожний сигнал для всього світу - Вчасно. *Вчасно* -. URL: <https://vchasno.org.ua/world/doktryna-donro-shcho-tse-take-naspravdi-i-chomu-tse-tryvozhnyy-syhnal-dlia-vsogo-svitu/>(дата звернення: 24.04.2026).
5. Lundström M. H. The ‘Geographical Here’ and the Pursuit of Ontological Security: Spheres of Influence Narratives and Great Power Identity in Times of Threatened Status. *Central European Journal of International and Security Studies*. 2024. Т. 4, № 18. С. 33–58. URL: <https://doi.org/10.51870/TZOG6552>(дата звернення: 20.04.2026).
6. RUBIO: This Is Our Hemisphere – and President Trump Will Not Allow Our Security to be Threatened. *The White House*. URL: <https://www.whitehouse.gov/releases/2026/01/rubio-this-is-our-hemisphere->

and-president-trump-will-not-allow-our-security-to-be-threatened/(date of access: 24.04.2026).

7. Aydıntaşbaş A., Herrmann C. Venezuela, Trump's "Donroe Doctrine" and three dilemmas facing Europe. *European Council on Foreign Relations*. 2026. URL: <https://ecfr.eu/article/venezuela-trumps-donroe-doctrine-and-three-dilemmas-facing-europe/>(date of access: 24.04.2026).

8. Wilke J. M. U.S. Hemispheric Dominance: the sphere of influence created by The Monroe Doctrine. Madrid : Real Instituto Universitario de Estudios Europeos, 2026. 53 p. URL: <https://www.idee.ceu.es>(date of access: 24.04.2026).

9. Bethell L. The Monroe Doctrine in US-Latin American Relations. *CEBRI-Journal*. 2025. Vol. 16. P. 64–80. URL: https://cetas.turing.ac.uk/sites/default/files/2024-11/cetas_explainer_-_the_us_executive_order_on_ai_-_national_security_implications.pdf(date of access: 17.04.2026).

10. Buchanan A., Lawlor R. Latin America, the Good Neighbor, and the Global Second World Wa. *Antíteses, Londrina*. 2024. Vol. 17, no. 34. P. 22–50. URL: <https://doi.org/10.5433/1984-3356.2024v17n34p022-050>(date of access: 17.04.2026).

11. Dunkelberg A. G. 'Bombable geographies' and the international Monroe: a global south history of the unwilling or unable standard. *Journal On The Use Of Force And International Law*. 2024. No. 11. P. 240–274. URL: <https://doi.org/10.1080/20531702.2024.2415796>(date of access: 17.04.2026).

12. National Security Strategy of the United States of America : Strategy of 10.11.2025. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>(date of access: 24.04.2026).

13. Trump's new ambassador in Panama casts China as a threat to frayed alliance. *MarineLink*. URL: <https://www.marinelink.com/blogs/blog/trumps-new-ambassador-in-panama-casts-china-as-a-threat-to-102773>(date of access: 24.04.2026).

14. Jim C., Murdoch S. Trump hails 'reclaiming' of Panama Canal after BlackRock-led group's deal to buy stake. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/markets/asia/ck-hutchison-shares-jump-22-after-panama-canal-stake-sale-blackrock-2025-03-05/>(date of access: 24.04.2026).

15. Keenan L. Panama writes to UN as Trump calls for retaking Panama Canal. *Straight Arrow News*. URL: <https://san.com/cc/panama-writes-to-un-as-trump-calls-for-retaking-panama-canal/>(date of access: 24.04.2026).

16. Faguy A. Donald Trump says US will 'run' Venezuela and 'fix oil infrastructure'. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cd9enjeey3go>(date of access: 24.04.2026).

17. National Security Presidential Memorandum/NSPM-5 : Presidential Memoranda of 30.06.2025 no. NSPM-5. URL: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/06/national-security-presidential-memorandum-nspm-5/>(date of access: 24.04.2026).

18. Obejas A. Trump Thinks Cuba is Another Venezuela. Here's Why He's Wrong. *POLITICO*. URL: <https://www.politico.com/news/magazine/2026/03/21/trump-cuba-protests-perspective-00836477>(date of access: 24.04.2026).

19. Amaya S. Trump asked Latin America to use military force against drug trafficking. Here are the risks | CNN. *CNN*. URL: <https://edition.cnn.com/2026/03/17/americas/trump-latin-america-military-drug-trafficking-latam-intl>(date of access: 24.04.2026).

20. America 250: Presidential Message on the Anniversary of the Monroe Doctrine : Proclamation of 02.12.2025. URL: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/12/america-250-presidential-message-on-the-anniversary-of-the-monroe-doctrine/>(date of access: 24.04.2026).

21. America 250: Presidential Message on the Anniversary of Our Victory in the Mexican-American War : Statement of 02.12.2026. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/2026/02/america-250-presidential-message-on-the-anniversary-of-our-victory-in-the-mexican-american-war/>(date of access: 24.04.2026).
22. Addressing Threats To The United States By The Government Of Cuba : Executive Order of 29.01.2026 no. 14380. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/2026/02/america-250-presidential-message-on-the-anniversary-of-our-victory-in-the-mexican-american-war/>(date of access: 24.04.2026).
23. Milestones in the History of U.S. Foreign Relations - Office of the Historian. *Latest News - Office of the Historian*. URL: <https://history.state.gov/milestones/1961-1968/cuban-missile-crisis>(date of access: 24.04.2026).
24. П'ятничук Т. І. Доктринальні підґрунтя зовнішньої політики США в період „позолоченої епохи”. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2019. Т. 8, № 331. С. 139–152. URL: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-8\(331\)-139-152](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-8(331)-139-152)(дата звернення: 15.05.2026).
25. Худолій А. О. Політичні стереотипи у геостратегії США: [монографія]. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. 155 с.
26. Гай-Нижник П. П. Доктрина Донро президента США Д. Трампа: імпера-полярність vs dignus-полярність. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. С. 1–66. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18470260>(дата звернення: 15.05.2026).
27. Коротков Д. С. Геостратегія США: еволюція від «маніфесту долі» до «Доктрини Донро». *Міжнародні та політичні дослідження*. 2025. № 39. С. 125–133. URL: <https://doi.org/10.32782/2707-5206.2025.39.10>(дата звернення: 15.05.2026).

28. П'ятничук Т. І. «Доктрина Монро»: еволюція трактування та спроби реалізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2016. Вип. 2. С. 51-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ist_2016_2_15 (дата звернення: 15.05.2026).
29. Treaty concerning the permanent neutrality and operation of the Panama Canal (with annexes) : Treaty of 07.09.1977 no. 18342. URL: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201161/volume-1161-I-18342-English.pdf>(date of access: 15.05.2026).
30. Chindea I. A., Treyger E. Great-Power Competition and Conflict in Latin America. Santa Monica : RAND Corporation, 2023. 167 p. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA969-4.html(date of access: 15.05.2026).
31. Gray A. B. The Trump Corollary is officially in effect. *Atlantic Council*. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/dispatches/the-trump-corollary-is-officially-in-effect/>(date of access: 15.05.2026).